

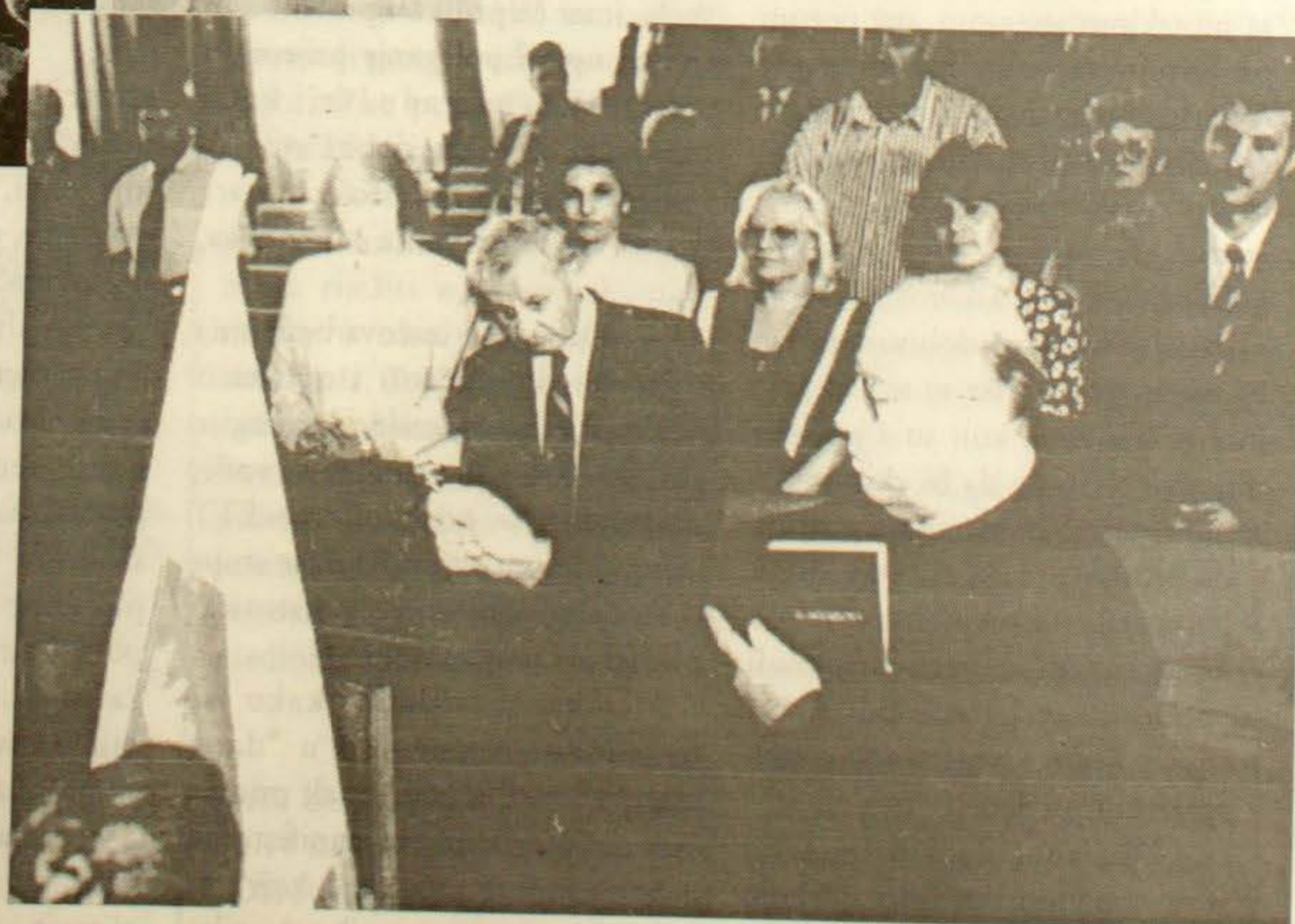
GLAS

GLASILO DEMOKRATSKOG SAVEZA HRVATA U VOJVODINI

RAVNICE

INTERVIEW:
dr. **DORIS PACK**
POSLANICA CDU

O
D
R
Ž
A
N
I

SEDMI "BAJSKI RAZGOVORI"

Riječ ispred...

Dugo sam ovih dana razmišljala što bi mogao značiti, te na što asocira naziv "Dan izazova". Zvuči tako poznato i blisko.

Nakon izvjesnog vremena utvrdila sam, a kako se docnije i pokazalo, da naziv podsjeća na seriju "Američki gladijatori", ili pak drugim riječima na modernu cirkusnu predstavu. Razlika je jedino u tome što smo mi u areni, a ne netko drugi.

Nakon nekoliko teških proteklih godina grčevite borbe za opstanak, došli smo konačno i do "dana izazova", koji nam je eto priuštio učešće u areni masovnih rekreativnih igara. Još su stari Rimljani imali pouzdan i oprobani recept za očuvanje klasnog društva: narodu kruha i igara... Ali, to je bilo u doba Rimskog carstva, dok su danas, u suvremenoj areni, narodu ostale samo igre.

Vjerujem, štovani čitatelji, da je i za Vas nedavni "dan izazova" bio prava dječija igra u usporedbi sa proteklom jesenjom, pa potom proljetnom sjetvom, tijekom koje je trebalo zasijati sve raspoložive obradive površine. Mnogi su se u to čak i zaklinjali, međjutim, ovaj izazov se završio fijaskom po poljoprivrednike, a korov i nastala suša pobjedonosno dobivaju bitku. Fijaskom po radnike su se završili i mnogi štrajkovi, koji su s početka mnogo obećavali, da bi, dospevši u arenu zbivanja bezuspješno propali, a da redovito nisu niti otpočeli. Štafetnu palicu u ovom izazovu ipak nose zdravstveni radnici. Štrajkovali su uporno i pri tome bili dobri izazivači. Rezime svega: u areni ostali i izazivači i pacijenti.

Obzirom da i dalje traje izazov - poljoprivrednici iščekuju rezultate žetve i strepe za isplatu ljetine, radnici redovito ne dobijaju zarade, a doplatak za djecu te

socijalnu skrb više mjeseci kasni, - pruža nam se prilika da se hrabrošću očajnika borimo u areni do kraja. Mi to i činimo, jer, došlo je vrijeme ekskurzija, nabavke knjiga za narednu školsku godinu, dok su se plodni pjesnici i stihoklepci dosjetili za kraj školske godine izdati svoje nadahnute stihove, s pravom očekujući da im isti budu otkupljeni i uvršteni u školsku lektiru. Sve je ovo veliki izazov za i onako plitak džep roditelja, ali đaci prvaci, pa i oni stariji, već znaju da u novi razred uspješnije mogu stići preko kupljenih stihova, učešća na ekskurziji ili skupnih fotografija. Oko narudžbi svega ovoga nema da brinum, sve je već utanačeno, samo "izazvani" roditelji trebaju taj izazov platiti, ili se u protivnom grdno zamjeriti pedagogima.

Ove godine su se ponovo usred "arene" našli i maturanti osmogodišnjih škola. Nakon mjeseci priprema, proučavanja spiskova zanimanja, pravila za upis u srednje škole, imat će priliku oprobati se u trci za upis i polaganje prijemnih ispita. Za nagradu će, kako obećavaju, u rujnu dobiti svoj, tj. omladinski, festival. Kao u stara dobra vremena, istina ne antička, ali...

Da je lista izazova beskrajna i bespoštedna, govori i odluka o poskupljenju električne energije gotovo 20%, poskupljenju vode, najavljeno je poskupljenje PTT usluga, dok se oko inflatorne stope tijekom svibnja mjeseca statistički podaci još usaglašavaju.

Sve u svemu, kako se naknadno saznaje, tko u "danu izazova" vježba petnaestak minuta postaje učesnikom ove manifestacije, a pobjednik je onaj grad koji ima najveći broj rekreativnih učesnika. Nešto razmišljam da bi nam u ovom trenutku bilo neophodnije otvaranje

vježbališta za konkretne akcije pokrovitelja oko uspostave stabilne društvene situacije, a uz uspostavljanje stvarne demokratske i pravne države, socijalne pravde, ustavne demokratije, te uvođenje ekonomske reforme, prava na svojinu i slobodu svake vrste, računajući ovdje i ljudska i građanska prava. Sve dok je prisutan samo prividan mir koji tezi da preraste u nezainteresiranost i letargiju, a bez iskrenih težnji ka uspostavi društvene i ljudske solidarnosti, učešća u ovakvim i slučajnim manifestacijama nemaju mnogo smisla, a rezultata još manje. Živjeći u datim uvjetima, teško da se možemo ravnopravno svrstati među većinu općina sa svih pet kontinenata, koji su također bili učesnici manifestacije "dana izazova".

Mi danas, u ovoj "arenj", uz najbolju zelju da svojoj djeci osiguramo budućnost koje za sada još nema na vidiku, ostajemo zatočenici vlasti onakve kakva ona jeste, zatočenici sistema kontroliranih medija, gušenja slobodnog informiranja i slobodnog mišljenja, te kontrolirane prave opozicije, dok se krug kontrolora i usmjerivača sve više širi, podupirući svjesno ili nesvjesno centralizam. Zatočenici smo svojih minimalnih i nedostatnih zarada, te nepreglednih plaćanja obveza, poreza, pa i taksi koje kontroliraju slobodu kretanja, plaćanja već plaćenog... Nanovo se vraća već pomalo zaboravljena praksa, da se za propuste okrivljuju oni koji o njima govore ili pišu, a ne oni koji su propust načinili.

Da li u ovim "igrama" i narod u areni ima nekakvu svoju cijenu?

TAKO JE GOVORIO IVAN ANTUNOVIĆ...

Ti si, rode, zjenica u oku
mojemu, nemoj se, dakle, čuditi,
što se tako brižljivo o tvojem
boljku staram.

* * * * *

1873.

“Bez jezika nema naroda.
Nesmisao je smisliti i za jedan
čas živa roda bez naroda, a živa
naroda bez jezika.

* * * * *

Pokrije li tko tuđim
jezikom svoju narodnost, onda
sin zataja svog oca i osrami svoju
mater... Zatajal* tko svoje ime,
onda očituje, da u njemu nema
časti i poštenja, ili da on nije
vriedan da se s njima kiti.

* * * * *

1874.

Al budimo uvjereni, da
grana neće dugo ostati zelena,
koja se odcijepila od stabla
svojega!

ELISABETH REHN RAZGOVARALA S DSHV

U utorak, 25. lipnja specijalni
izvjestitelj OUN za ljudska prava
gospoda Elisabeth Rehn sastala se u
Subotici s izaslanstvom DSHV u
sastavu Bela Tonković, Stanka
Kujundžić i Josip Gabrić, st.

U dugom i srdačnom
razgovoru predstavnici DSHV
informirali su gospodu Rehn o
problemima u vezi ljudskih i
nacionalnih prava Hrvata u SR
Jugoslaviji.

Gospoda Rehn je je pažljivo
saslušala izlaganje predstavnika DSHV
te konstatirala da je ovo prvi susret.
Obećala da će razmotriti iznijeto kao
i da će se uskoro, možda već u
kolovozu, vratiti na ova područja.

Vijesti

MARTIN LUTZ POSJETIO DSHV

Subotica, 29. 5. 1996.

Predstojnik Radne grupe za
regionalna pitanja Ureda visokog
predstavnik OUN dr. Martin
Lutz i David Austin, politički
tajnik tog Ureda posjetili su danas
Demokratski savez Hrvata u
Vojvodini, gdje su ih primili mr.
Bela Tonković, predsjednik i Josip
Gabrić, član Vijeća.

U dugom i srdačnom
razgovoru predstavnici DSHV
predočili su gg. Lutz i Austinu
problem nerješavanja manjinskog,
konkretno hrvatskog pitanja u SRJ
i koncepciju kulturne autonomije
Hrvata za koju se bori DSHV.
Posebno je ukazano na činjenicu
da je sve što DSHV traži u
potpunom skladu s europskim
standardima rješenja manjinskih
pitanja i da takvo rješenje već
funkcionira na sveopće
zadovoljstvo na više mjesta.
Predstavnici DSHV su nadalje
upoznali goste o radu na stvaranju
zajedničke političke platforme
političkih organizacija manjina.

Gosti su se složili da su
prava manjina problem koji se
mora riješiti na zadovoljavajući
način u okvirima europskih
standarda. Pohvalno su se izrazili
o demokratskoj i nenasilnoj borbi
nacionalnih manjina u SRJ za svoja
prava i s posebnim zanimanjem
interesirali za koncept Kulturne
autonomije Hrvata, kako je
predložio DSHV.

Ovim posjetom predsta-
vnika Ureda visokog predstavnika
OUN nastavlja se suradnja OUN
i DSHV započeta na Konferenciji
o bivšoj Jugoslaviji u den Haagu.

ZASTUPNICA DORIS PACK (CDU) RAZGOVARALA S DSHV

Petrovaradin, 7.6.1996.

Gospoda dr. Doris Pack,
izaslanica Demokršćanske unije
Njemačke (CDU) u Europskom
parlamentu razgovarala je s
izaslanstvom DSHV u sastavu Bela
Tonković, Branko Melvinger, i Josip
Gabrić st. Tema razgovora bio je
položaj manjina u SRJ, posebno u
Vojvodini. Gospda Pack dala je i
interwiev za Glas ravnice.

DSHV POSJETIO MARGIT SAVOVIĆ

Beograd, 13. 6. 1996.

Savezni ministar za ljudska
prava i prava nacionalnih manjina
gospoda Margit Savović primila je
u Beogradu 13. lipnja izaslantvo
DSHV u sastavu mr. Bela Tonković,
Josip Gabrić st. i Lidija Molzer.

Na prijedlog DSHV
razgovaralo se potrebi reguliranja
statusa hrvatske nacionalne manjine
u SRJ, o nestalim, oteim i ubijenim
Hrvatima u Vojvodini, kao i o
ostalim povredama ljudskih prava
Hrvata, o diskriminaciji Hrvata u
zapošljavanju u državnim službama
i o oporezivanju humanitarne
pomoći.

U dugom i otvorenom
razgovoru pretresena su sva
navedena pitanja i zaključilo se da
su razlike u viđenjima velike, da su
za rješenje konkretnih problema
potrebni daljnji razgovori i više
vremena, a za probleme sustavne
naravi pomaci u koncepciji državno-
pravnog sustava i međudržavni
sporazumi. Potpisivanjem Spora-
zuma o međusobnoj zaštiti manjina,

što ga je predložila Republika Hrvatska, stvorit će se okvir i osnova za rješenje mnogih otvorenih pitanja koja nas sada tište.

18. 06. 1996. - Beograd

Vijeće građana Savezne skupštine usvojilo je 18. 06. Zakon o izbornim jedinicama za izbor poslanika Savezne skupštine. Ovim zakonom se u Srbiji uspostavlja 29 izbornih jedinica, a u Crnoj Gori 7. Neke opozicione stranke smatraju da je Zakon i formalno neustavan, a najavili su i pokretanje postupka kod Saveznog ustavnog suda radi ocjene ustavnosti usvojenog Zakona.

Na istoj sjednici, Vijeće građana je izglasalo i Zakon o amnestiji, kojim se više od 12 tisuća mladića oslobađa krivične odgovornosti zbog neodazivanja na vojni poziv, ili su svojevremeno samovoljno napustili vojsku.

HENRIK STENMAN POSJETIO DSHV

Subotica, 19.6.1996.

U okviru pripreme skorašnje posjete gospode Elisabeth Rehn DSHV-u gospodin Henrik Stenman, predstojnik Ureda OUN za ljudska prava u Beogradu, posjetio je DSHV gdje su ga primili Bela Tonković i Josip Gabrić st. Ovom prilikom je gospodin Stenman ukazao da se metoda rada OUN oko zaštite ljudskih prava sastoji od razgovora u kojima se zahtijeva suradnja, objavljivanja stanja poštivanja ljudskih prava, te pritisaka OUN i njezinih članica na vlade zemalja u kojima stanje ljudskih prava ne zadovoljava.

* * * * *

DOPUNSKO HRVATSKO OBRAZOVANJE

ZAGREB/BONN - U sklopu ostvarivanja ugovora o kulturnoj suradnji Hrvatske i Njemačke nedavno je održana konstituirajuća sjednica Mješovite hrvatsko-njemačke komisije za pitanja dopunskoga obrazovanja hrvatske djece u Njemačkoj. Posebna pažnja se posvetila pitanju organizacije i sadržaja hrvatske dopunske nastave, učiteljima i radnome materijalu. Prema riječima Stjepana Šuleka iz Ministarstva prosvjete u Zagrebu trebalo bi hrvatsko podučavanje biti u sklopu normalnoga školskog programa.

VIZE ZA HRVATSKU I JUGOSLAVIJU

Zagreb, 24.6.1996.

Ekspertne grupe Ministarstva vanjskih i unutarnjih poslova, te carina Republike Hrvatske i SR Jugoslavije sastale su se u Zagrebu i postigle dogovor o obavljanju konzularnih poslova u Uredu Vlade RH u Beogradu i Biroa Vlade SRJ u Zagrebu.

Prema dogovoru Ured Vlade RH u Beogradu će od 8.7.1996. obavljati konzularne poslove, dok Biro Vlade SRJ u Zagrebu to već radi. Od 8.7. ove godine državljani SRJ moći će obaviti sve konzularne poslove u Beogradu, što će olakšati putovanje u Hrvatsku.

BLAŠKO KOPILOVIĆ: PERSONALNA AUTONOMIJA - GETOIZACIJA

Na tribini RDSV u Zrenjaninu Blaško Kopilović, potpredsjednik RDSV i savezni poslanik, ustvrdio je, prema pisanju tiska, da je personalna autonomija ustvari getoizacija, jer ona, po

mišljenju BK nosi u sebi opasnost "užasnih pokretanja" nacionalnih manjina prema svojim centrima (sic!!!).

Opaska novinara: Očita je potreba "Političkog rječnika" iz kojeg bi svatko mogao dobiti potrebne informacije o političkim pojmovima.

Vinkovci - 27. 06. 1996.

Danas je napravljena pokusna vožnja vlakom na relaciji Vinkovci - Šid. Američki general Jacques Clein je inspekcijskim vlakom od Vinkovaca došao na državnu granicu Republike Hrvatske kod Tovarnika. Tijekom vožnje vidljiva su bila golemo oštećenja, kako kolodvorskih zgrada, tako i tračnica i signalizacije. Međutim, jedan od tri pravca koja povezuju zapad i istok Hrvatske može se staviti u funkciju, što će ubrzo biti učinjeno, a u interesu pučanstva.

Vukovar - 27. 06. 1996.

Na području pod prijelaznom upravom UNTAES-a više nema srpske vojske i njihovih oružanih postrojba, što je danas potvrđeno i u Vukovaru, potpisivanjem završnog dokumenta o uspješnom razvojačenju Istočne Slavonije, Baranje i Zapadnog Srijema. U protekla četiri dana je od strane Komisije obiden teren od Erduta i Batine i u dubinu teritorija. Prema izvješćima, srpske vojske više nema. Predane su i vojarne u Vukovaru i Belom Manastiru, dok će zapovjedništvo generala Lončara biti preuzeto 29. 06 1996. godine. Pronađeno oružje je uzeo UNTAES, a teško naoružanje je već ranije prebačeno preko Dunava. "Mislim da je ovo povjesni trenutak i da je rat na ovom području daleko iza nas", rekao je zapovjednik dakovačkog područja Đuro Dečak.

Piše: mr. Bela Tonković

PRAVI BARJAK NAŠEG VREMENA

Od Daytonskih sporazuma na ovamo na političkoj sceni se sve brže odvijaju događaji. Događaju se stvari koje se nužno moraju dogoditi i koje smo dugo očekivali. Ni jedna kriza ne traje vječno, pa ni ova naša.

Od Daytona i posjete ministra Granića Beogradu intenziviraju se nastojanja oko međusobnog priznanja SR Jugoslavije i Hrvatske i oko normalizacije međusobnih odnosa. Desetak bilateralnih sporazuma već je potpisano. Na stolu je i nacrt Sporazuma o međusobnoj zaštiti manjina, što ga je Hrvatska predložila. Ovaj je sporazum za nas posebno važan.

Stvari je dobro razvijaju i u Hrvatskom Podunavlju. I tu se dogodilo ono u što su vjerovali samo okorjeli otpinisti: general Klein je obavio razvojačenje. Siva zona postaje sve bljeđa, sve jasnija. Danas više nitko ne osporava da je to Hrvatska. To se događa u, zas nas, najpovoljnijoj varijanti - na miran način. Još ćemo imati problema, ali će oni biti daleko jednostavniji, nego što bi bili u slučaju vojne akcije.

I međunarodna zajednica obraća sve veću pažnju našem području i našim problemima.

Iz OUN nas je posjetio Martin Lutz, šef Ureda za regionalna pitanja Karla Bilta, Henrik Stenman iz Centra za ljudska prava OUN, te Elisabeth Rehn, povjerenica OUN za ljudska prava i našoj regiji. Iz Europskog parlamenta posjetila nas je Doris Pack i obećala da će

svoje kolege senzibilizirati za probleme ljudskih prava i prava manjina u SRJ.

I na domaćoj političkoj sceni počeli su određeni pomaci: savezna ministrica za ljudska prava Margit Savović razgovarala je s DSHV.

Razgovarali smo s Vojvođanskim klubom, a za javnim okruglim stolom našli su se prvi put DSHV, SVM DS, GSS i SPO. U svim tim susretima vladala je otvorena atmosfera i međusobno poštovanje. Razlike nisu otklonjene, ali umjesto napadanja i ratovanja - razgovaralo se. I više od toga: svi smatramo da je ovo početak nečeg novog, nečeg boljeg i perspektivnijeg.

Svi se manje-više slažu da nacionalne manjine u SRJ trebaju imati politički subjektivitet, kulturnu autonomiju i organe upravljanja kulturnom autonomijom, te djelotvorne mehanizme zaštite ostvarivanja tih prava. Skoro svi se slažu da je najbolja pravna podloga za to Ustavni zakon o zaštiti manjina na saveznoj razini, a bilateralni sporazumi između SRJ i matičnih država dobro su došli i za svaku državu i za svaku manjinu.

DSHV je spoznao volju Hrvata u Vojvodini da želi ostati na svom etničkom prostoru i svoj program definirao: "Ostati, opstati i graditi čovjeka dostojnu budućnost". Ostali smo i opstali usprkos svih nevolja. Sada se stvaraju pravni temelji i okvir i mogućnosti za bolju budućnost.

Kakva će nam biti, bitno će ovisiti od nas samih, od naše volje, sposobnosti i spremnosti za angažman.

Najgora vremena su prošla, nebo nad nama razvedrava se. I kao i uvijek, tako i sada, javljaju se na sve strane pametnjakovići, koji sada patuju što smo i kako smo trebali raditi. Sada se javljaju neki, za koje je DSHV "preuzak", i nude opciju, koja je u civiliziranoj Europi sasvim marginalna pojava. Za neke DSHV nije dovoljno "agresivan" u nastupu i zahtjevima, za druge je previše "tvrd". Javljaju se neki s prigovorima što nismo na nekim poljima postigli "više", što bi mogao biti dovoljno kvalitetan temelj za njihovo uključenje, jer se, eto, oni neće "nadovezati" na bilo što. Za neke smo previše kršćanski orjentirani, za druge smo "leglo nemoralna". I tako dalje. Lažni proroci se pojavljuju kao gljive poslije kiše. I svi se zaklinju da rade za "dobro naroda". Samo još nedostaje narod, koji će prihvatiti da je to za njega dobro. Jer ljudi, narod, imaju dovoljno iskustva da ne treba trčati za svakim barjakom koji god se pojavi. Znaju ljudi koji je barjak provjeren i pravi, a koji je samo obična krpica, makar kako šaren bio.

Plodovi šestogodišnjeg rada DSHV se naziru. Još će trebati vremena da sazriju, ali već su tu.

DSHV je pravi barjak. "Tko se pod njim sviže, kukavica nije!"

Interview: Dr. Doris Pack, poslanica CDU u europskom parlamentu

VIŠENACIONALNOJ VOJVODINI NEOPHODNA PODRŠKA EUROPE

- Gospođa Doris Pack je član Europskog parlamenta. Gospođo Pack, koju stranku zastupate u Europskom parlamentu?

Doris Pack:

-U Europskom parlamentu sam Njemica, zastupnica Kršćansko-demokratske unije (CDU). Član sam Europskog parlamenta od 1989. i predsjedam Odboru za zemlje bivše Jugoslavije, danas je to Odbor za jugoistočnu Europu, tj. za Makedoniju, SR Jugoslaviju, Bosnu i Hercegovinu, Republiku Hrvatsku i Albaniju. Slovenija se već potpuno isključila u svemu iz bivše Jugoslavije.

- Da li biste nam, molim vas, mogli nešto reći o svojim iskustvima o pitanjima ljudskih prava i prava manjina ovde?

- Ja sam sada prvi puta u Vojvodini. Do sada sam se bavila problemima rata u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, te s Makedonijom. Nakon suspenzije sankcija došla sam evo i u Republiku Srbiju s namjerom da se detaljnije informiram o stanju ljudskih prava. Danas sam od predstavnika Savezne skupštine saznala da ovdje nema nikakvih problema s pravima nacionalnih manjina, da su nacionalne manjine ovdje izuzetno dobro tretirane i zato sam iznenađena

čuti da Zakona o manjinama SRJ, na koji se oni pozivaju, uopće nema. Oni su mi rekli da je ovdašnji Zakon o manjinama najbolji na svijetu i ako nađem bilo gdje bolji, neka im ga pokažem i oni će ga odmah prihvatiti.

Saznala sam da upravo u Vojvodini žive mnoge nacionalne manjine i da je ovdje oduvijek postojao multikulturni, multietnički i multikonfesijski suživot i vrlo bih željela da se taj suživot podupire i unapređuje. U ovom trenutku mi još nije dovoljno poznato u kojoj mjeri se to stvarno čini. Danas sam eto razgovarala s vama i znam da Hrvatima u Vojvodini nije dobro i da hrvatska nacionalna manjina u Vojvodini nema ta prava, za koja

su mi jutros u Saveznoj skupštini rekli da manjine imaju. To mi je vrlo žao.

Danas poslije podne razgovarat ću s predstavnicima i drugih manjina i očekujem hoće li i oni potvrditi što sam danas saznala.

- Nekada se gospodin Mazowiecki u ime OUN brinuo o pitanjima ljudskih prava i prava nacionalnih manjina. Danas je za to zadužena gospođa Elisabeth Rehn. Ona nažalost još nije bila u Vojvodini, niti je s nama razgovarala. Do srpnja 1993. ovdje je radila jedna stalna misija KESS-a. Danas, nažalost, ni nje nema više. Nakon što OUN i KESS ovdje nisu mogli ništa postići, što mislite, što bi mogao postići Europski parlament?

- Problem ste upravo konstatairali. Gospođa Rehn nije samo predstavnica OUN, ona je i zastupnica u Europskom parlamentu.

Čini mi se da problemi manjina u Vojvodini još nisu doprli do svijesti važnih ljudi i javnog mnijenja u Europi. Samo se ima u vidu problem Bosne i želi se riješiti bosansko pitanje. Javnost ne obraća pažnju na navodno manje probleme, probleme koji Vama iz dana u dan toliko otežavaju život. Slijedećih tjedana i mjeseci moja

INTERVIEW

će zadaća biti moliti moje kolegice i kolege da pokažu razumijevanje i za ovu problematiku i zamoliti ih da se upute u ove krajeve i vide kako ovdje manjine žive. Prava slika se, naime, može dobiti samo ako se dođe ovamo, inače se podleže informacijama onih koji tvrde da ovdje nema nikakvih problema. Drago mi je što sam danas ovdje i što sam mogla upoznati neke stvari.

- I mi se radujemo što ste danas ovdje. Prije dva tjedna je ovdje boravio i gospodin Martin Lutz, zamjenik Karla Bildta i vođa radne grupe OUN za regionalna pitanja. OUN se sve više zanima i za naše pitanje, a o OESS-u se jedva što čuje. Što mislite, kakve su šanse da se opet postavi promatračka misija OESS-a na našem području?

- To treba stalno zahtijevati. Ljudi, kao što je Martin Lutz, mogu takvu potrebu iznijeti i na pravom mjestu. I ja ću razgovarati s uredom Karla Bildta i pokušat ću ih pridobiti da ovo područje ne ostave po strani. Ta upravo ovdje postoji jedna multietnička i multikulturna sredina, slična onoj u Bosni, koju želimo podupirati. E, onda takvu situaciju trebamo tim prije sačuvati tamo gdje ona još postoji i gdje postoji opasnost da ona nestane, ako joj ne damo odgovarajuću podršku. Smatram da je to tipično europska potreba, jer je Vojvodina tipična europska regija. Ustvari bi trebala biti zadaća i mojih kolegica i kolega u Europskom parlamentu da ovom tipičnom

dijelu Europe - Vojvodini - pružimo djelotvornu podršku.

- Drago mi je što Vojvodinu tako vidite. I ja želim da ovaj svojevrsan kompleks mnogih naroda i regija i dalje postoji i nadam se da Europa može to zaštititi prije nego se to uništi. Tu kod nas, naime, otkucava jedna vremenska bomba: to su oni ljudi koji su došli k nama iz Hrvatske i Bosne, jer tamo nisu htjeli živjeti s Hrvatima i Muslimanima, a sada se kod nas ponašaju isto kako su se ponašali u Hrvatskoj i Bosni. Da li postoji način da se zaustavi takvo ponašanje?

- To će biti teško. Prije svega, smatram, da se ne mogu izjednačiti svi ti ljudi. Među njima sigurno ima takvih koji bi se rado vratili u Hrvatsku i Hrvatska bi trebala takve prihvatiti. Ima i takvih koji su za nešto krivi, jer svi znamo kako su uništena područja kojima su upravljali zadnjih godina, znamo da su uništavali kuće i kulturne spomenike Hrvata, i to Hrvat ne može zaboraviti. Ipak se može oprostiti. U tom smislu, oni koji se ne osjećaju dobro u Vojvodini, jer je Vojvodina - za njih - previše multinacionalna, molim neka idu u unutrašnjost Srbije. Mislim da bi to mogao biti

moćan put da se izbjegnu poteškoće. Ja ujedno vjerujem da se ljudi mijenjaju. U tome nam može pomoći samo dragi Bog. Ne znam da li se ogrezli ljudi u godinama još mogu iznutra vlastitim snagama promijeniti i početi drugačije se ponašati. Mislim da je za takav stav potreban dobar i otvoren multikulturni odgoj, čiji je cilj da ljudi jedan drugog prihvate upravo u razlikama, a za to treba mnogo vremena. U ovoj situaciji Vi za to nemate dovoljno vremena.

- Mi Vaš posjet k nama vidimo kao upaljenu svijeću u Europskom parlamentu. Postoje li šanse da se na ovoj svijeći upale mnoge druge svijeće i unesu mnogo više svjetla o nama u Europski parlament?

- Ja ću o svom putu napisati izvješće. Nisam došla ovamo zbog šale, već kao predsjednica odbora koje je nadležno i za ovo područje. Stalno ću jednim okom paziti na događanja u Vojvodini. Kad se čovjek za nešto založi, onda nije dosta jednom otići tamo, pa da stvar bude svršena. Uvjeravam Vas da ću se i ubuduće, u okvirima mojih mogućnosti, brinuti o Vašim problemima. Ako bude potrebno, znate gdje me možete pronaći.

Interview vodio:

Adalbert Tončić

**U narednom broju izvještavamo detaljnije sa konferencije za novinstvo:
ELISABETH REHN U SUBOTICI**

U Prištini otvoren Američki informacijski centar „Jasan znak američkog interesiranja”

Uz neskriveno zadovoljstvo više od tisuće građana, otvoren je 5. lipnja Američki informacijski centar u Prištini. Centar je svečano otvorio zamjenik američkog državnog sekretara John Kornblum u ime delegacije zvaničnika iz Amerike, među kojima je bio prisutan i gosp. Rudolf Perina, bivši otpravnik poslova Američke ambasade u Beogradu. Uz mnogobrojne građane, otvaranju Američkog informacijskog centra prisustvovao je i lider kosovskih Albanaca Ibrahim Rugova, predstavnici ostalih političkih stranaka Albanaca na Kosovu, predsjednik Odbora za zaštitu ljudskih prava Adem Demaći, glavni urednik "Kohe" Veton Suroi, rektor Albanskog univerziteta Ejub Statovci, te Aleksa Jokić načelnik Kosovskog okruga sa svojim zamjenikom Milošem Nešović i

pokrajinskim sekretarom za informiranje Boškom Drobniak.

Navodi se da je cilj otvaranja Američkog informacijskog centra prikupljanje informacija o zbivanjima na Kosovu i Balkanu uopće, te zbližavanje i uspostavljanje kontakata među narodima Kosova i SAD. Otvaranjem Centra se ujedno osiguralo američko prisustvo na Kosovu i potvrdilo američko interesiranje za prilike i događanja u ovom dijelu Balkana, te rješavanje kosovskog pitanja pomaklo sa mrtve točke. Otvaranje Centra je ujedno odraz težnji ka mirnom razrješenju problema među stanovništvom Kosova, kao i nastojanja SAD da u tome pomognu.

Pored američke delegacije, na Kosovo su pristigli i predstavnici nekih drugih država koji takođe izražavaju zainteresiranost za

otvaranjem svog informacijskog centra.

Neki smatraju da je ovaj korak Amerike samo simbolika, ali kosovski Albanci u njemu ipak vide potvrdu svoje mirovne politike. Očekuju da će ovom novom internacionalizacijom kosovskog problema lakše ostvariti svoja prava.

Otvoravanje Američkog informacijskog centra u Prištini nakon niza godina podnošenja represije, za albanski narod znači "novi prozor prema civilizovanom svetu". Centar je za kratko vrijeme postao simbolom nade u uspostavu slobode i demokracije na Kosovu, a predstavlja i nedvojbenu brigu Amerike za mir u tom dijelu Balkana.

Kao potvrda tome, na Centru se zavijorio američki stijeg.

Lidija Molzer

SUSRET MLADIH U PETROVARADINU

U petrovaradinskom samostanu i crkvi Sv. Jurja skupilo se u subotu 20. travnja 1996. na duhovnu obnovu preko stotinu mladića i djevojaka iz srijemskog dijela Đakovačko-srijemske biskupije, iz župa Beške, Golubinaca, Hrtkovaca, Srijemskih Karlovaca, Srijemske Kamenice, Petrovaradina 1 i 2, Rume, Srijemske Mitrovice te nekolicina i iz Novog Sada. Okupljene je pozdravio srijemskomitrovački župnik Josip Matanović, a u ime biskupa Ćirila Kosa petrovaradinski župnik i dekan Stjepan Miler, biskupski vikar za Srijem. Slijedio je "pozdrav mladima od mladih", koji je izrekao Darko Tot, inicijator ovakvih duhovnih susreta.

Glavno predavanje održao je p. Tadej Vojnović, franjevac. Za temu je odabrao dvije misli iz Papine

poruke mladima Europe i svijeta u povodu XI. svjetskog dana mladih: "Gospodine, kome da idemo? Ti imaš riječ života vječnoga!" i "Mladi - proroci života radosti i ljubavi". Upravo mladi će, naglasio je predavač, prenijeti kršćanstvo u iduće stoljeće i tisućljeće; oni su kvasac vjere u suvremenom svijetu. Načinom predavanja i sadržajem svi su bili dirnuti i oduševljeni. Nakon stanke rad se nastavio u šest skupina. Tu su sudionici mogli izreći svoja pitanja, razmišljanja o sebi, o svojim zadaćama i pozivu u svijetu. Ponovno su se svi sabrali, a animatori skupina iznijeli su pred plenum sadržaje i zaključke rada u skupinama. Potom su jedni kratko iznijeli povijest svojih župa, a drugi nastupili ponekom umjetničkom točkom.

Slijedilo je pokorničko

bogoslužje, prilika za sakrament pomirenja, a zatim je župnik Beške, Božidar Lusavec, predvodio svečano euharistijsko slavlje. U svojoj homiliji sažeo je zajednička razmišljanja i dojmove ovoga dana. Nakon svete mise nastavljeno je prijateljsko druženje. Svi smo se razišli s radošću u srcu i pjesmom na ustima.

Kao zaključak može se reći da je ovo nakon dviju teških godina - opet jedan vedar dan i uspjeti susret. Pokazalo se da su takvi susreti više nego potrebni. Stoga je izražena zajednička želja i zaključak, da se sličan susret održi kraljem ljeta, u rujnu ove godine. Zacijelo će nas tada biti i više nego ovaj put. Mladi vjernici, katolici u Srijemu, pokazali su da ih ima i da žele biti kvasac dobrote u svojoj sredinini.

Davor Juričić / Marko Kljajić

Okrugli stol:

Demokratska Srbija i nacionalne manjine

Pod ovim nazivom je u Novom Sadu održan "Okrugli stol". Domaćini su bili Gradski odbori stranaka SPO i DS. Kao organizator pored ove dvije stranke bio je i GSS, a kako se docnije saznalo i jedna od mađarskih stranaka, SVM.

Skupu su bile nazočne i manjinske stranke sa svojim predstavnicima: DZVM - Pap Ferenc, SVM - Kasza Jozsef, DSHV - mr. Bela Tonković, te Savez Rusina - Julijan Tamaš, a pozvani su i predstavnici Slovaka i još nekih etničkih zajednica. Na skupu je učestvovao i bivši ministar u Vladi Tibor Varadi, predsjednik vjerske zajednice grkokatolika gosp. Miz, predstavnik Vojvodanskog kluba gosp. Budakov i drugi.

Predstavnici domaćina i organizatora Vuk Drašković - SPO, Vesna Pešić - GSS i Zoran Đinđić - DS koji je u svom izlaganju istakao da postoje dodirne točke po nekim pitanjima sa strankama različitih programskih orijentacija, te se ovoga puta žele te dodirne točke racionalno definirati, govorili su o potrebi demokratizacije Srbije, neophodnoj decentralizaciji, te pristupanju rješavanja pitanja kako pojedinačnih ljudskih, tako i kolektivnih prava manjinskih zajednica, koje su, po mišljenju Vesne Pešić, u zadnjih nekoliko godina zapostavljeni i kao državljani, postajući kao pripadnici nacionalnih manjina građani drugog reda. Domaćini su se suglasili da predmet zaštite treba da bude nacionalni identitet i očuvanje različitosti, radi čega je baš Novi Sad, kao višenacionalna sredina i odabran za održavanje ovog okruglog stola, dok, kako je naglasio lider DS, politička i teritorijalna autonomija ne spadaju u nacionalni identitet.

Iako je demokratska Srbija u ovom momentu više želja nego realnost, nacionalne manjine nemaju šansu bez te demokratizacije, mišljenje je Tibora Varadija, a nju treba da uspostave sadašnja "većina" i "manjina". Ističući da je manjinski status trajan, "većina" je ta koja mora da kaže da će on takav ostati i u budućnosti ustrojavanjem institucionalnog mehanizma, a da zauzvrat "manjina" svoja prava ostvaruje u postojećim okvirima državnog teritorija. Predložio je veći utjecaj i slobodu same Vojvodine unutar Srbije (ne u smislu 1974.) radi rješavanja pitanja školstva i kulture, pominjući principe pozitivne diskriminacije - dati prava u korist onih kojih je u jednoj sredini manje - kao optimalno rješenje u višenacionalnoj Vojvodini. Pozitivna diskriminacija bi se trebala primjeniti prema svima gdje su neki u manjini te ih na taj način učiniti ravnopravnima u većinskoj sredini. Ključni stav Tibora Varadija je da se manjinama zakonskim regulativama obezbjedi veća mogućnost samoorganiziranja po oblastima u školstvu i kulturi kao i kroz principe parlamentarne demokratije.

Pitanje ravnopravnosti po "državljskom principu" sadašnjeg centralizma (tj. potrebnog decentralizma), te razvijanje univerzalnih standarda i normativa radi ostvarivanja kolektivnih prava nacionalnih manjina, tri su osnovna principa koja se moraju uspostaviti kako bi se nacionalne manjine u Srbiji stavile u ravnoprani - građanski polazaj sa većinskim narodom, stav je Vesne Pešić.

"Mi smo u živom blatu" bila je konstatacija Vuka Draškovića, lidera SPO. Pominjući princip

"ljudi iste krvi i tla", na kojima se u Srbiji u zadnjim godinama inzistiralo, Naveo je da SPO ne priznaje etnička čišćenja, te stoga treba da se svi vrata odakle su u vrijeme rata došli. Naglašavajući takođe, da sa Kosovom nema trgovine, lider SPO je pozvao sve stranke sa demokratsom orijentacijom da pristupe već stvorenoj koaliciji "ZAJEDNO".

Predstavnik DZVM Pap Ferenc ukazao je na sustavno kršenje zakonskih regulativa, zbog čega DZVM traži oformljenje svoje institucije kojom će prava Mađara u Vojvodini biti u mogućnosti zaštititi. Stav ove stranke je da na izborima Mađari moraju sami nastupiti kako bi mogli ustanoviti da li ovaj njihov program ima utemeljenja u mađarskom narodu, dok je u pismu Pal Sandora, koji nije mogao prisustvovati ovom skupu, jasno navedeno da na podršku manjina može računati samo onaj tko im obezbjedi (ne obeća!) manjinske stepene samouprave, a u cilju očuvanja nacionalnog identiteta.

U periodu 1990.-1996. narod je doživio svoj slom, ustvrdio je predsjednik Saveza Rusina Julijan Tamaš. Mnogi su radili i govorili u ime naroda, namjeravajući jedno, govoreći drugo, a čineći treće. Po njemu su nacionalne manjine "som u plitkom", jer se u uvjetima "sloma vrijednosti", stvaranja modernog kmetstva, uvodi sistem privilegija i centara moći. Obzirom, kako je naglasio, da je rat obišao Vojvodinu, te očekivano etničko čišćenje nije sprovedeno, od nacionalnih manjina se uporno zahtijeva nekakva lojalnost, ali je pitanje kome treba biti lojalan u podijeljenoj Srbiji. Uz navođenje primjera kako su Albanci kao nacionalna manjina mogli biti lojalni samo kao "politički Srbi", zapitao je da li su manjine objekt ili pak subjekt zaštite? Rusinski primjer

manjinske zaštite je ujedno i jedan jeftin dobar primjer u ovoj državi, dok pravo stanje rusinskih problema nikog ne zanima. Manjinama vlada režim jer je prethodno uradio sve da ih podijeli unutar njih samih po različitim osnovama. Predsjednik vjerske zajednice grko-katolika gosp. Miz konstatirao je da je etnički problem ustvari ETIČKI problem, navodeći da će vremenom smišljeno oduzeta prava manjinama ona biti vraćena uz plaćanje političkim koncesijama, što znači da se ucjenama oduzimaju ljudima prava koja su dio njih samih. Nedopustivo je, takođe, da brojnost unutar jedne etičke zajednice bude kriterij za ostvarivanje "manje" ili "više" prava, ukazujući na problematiku primene prava za nacionalne manjine po brojnosti: veća zajednica, veća prava i obratno.

Između ostalog je istaknuto da je čovjek već samom pripadnošću u ovom društvu obilježen, te stoga problematiku nacionalnih i etničkih zajednica treba gledati i kroz položaj čovjeka. Nediskriminaciju dakle treba postići kroz ravnopravnost, procentualno učešće u vlasti i mogućnost izražavanja potreba od strane samih pripadnika manjina.

Prijedlog kulturne autonomije Hrvata podnet je Skupštini Republike Srbije 31. svibnja 1991. godine od strane stranke DSHV - rekao je mr. Bela Tonković. Potrebno je, obzirom da je u SRJ 37% stanovništva sa statusom nacionalne manjine, doneti zakon na razini ustava koji će regulirati njihova osobna i kolektivna prava, jer samim rođenjem čovjek stiče sopstveni nacionalni identitet i kao takav ima ga pravo ostvarivati sam, a i u zajednici kojoj pripada.

"Želimo biti ravnopravni građani ove države" - istakao je mr. Bela Tonković. Nitko ne može pozvati na odgovornost nikog zbog nacionalnog izjašnjavanja. U skoroj budućnosti nacionalne manjine očekuju nadvladavanje nepovjerenja

između većinskog i manjinskog stanovništva, te stvaranje uvjeta za uvođenje principa parlamentarne demokratije, tj. procentualne zastupljenosti manjina u parlamentima i u vlasti uopće.

Predsjednik SVM Kasza Jozsef je zamjerio kako niti u pozivu, niti na skupu voditelj nije naglasio da je i SVM jedana od organizatora Okruglog stola. Uz konstataciju da su izlaganja i izloženi stavovi pokazali da postoji želja za usaglašavanjem po pitanju prava nacionalnih manjina, predložio je Suboticu kao naredno mjesto održavanja Okruglog stola sa radnim karakterom, a u cilju konačnog definiranja točaka deklaracije po ovoj temi, što je u načelu prihvaćeno.

Sve u svemu, Okrugli stol održan 22. lipnja u Novom Sadu okupio je prvi put oko sebe manjinske stranke i udruženja, te omogućio iznošenje mišljenja i problema samih pripadnika etničkih zajednica. Međutim, znakovito je, da je vrijeme skupa bilo ograničeno na svega dva sata, da je deklaracija bila unaprijed pripremljena te podijeljena na skupu bez usaglašavanja stavova učesnika, dok je konstatacija lidera SPO, Vuka Draškovića, izrečena u njegovoj završnoj riječi bila neprimjerena. Njegova konstatacija, da Hrvati u SRJ trebaju priznati kršenje ljudskih prava Srba u Hrvatskoj i nastojati da se Srbi vrte u dijelove Hrvatske odakle su došli, te da će tek onda doći do pravog dijaloga između većinskog naroda i Hrvata, govori sama za sebe i nije ju potrebno obrazlagati, kao niti činjenicu da se iz ponudene deklaracije ne vide garancije koje će obezbjediti dosljednu primjenu navedenih odredaba, da bi se ista mogla sprovesti u djelo.

Lidija Molzer

Procesijom do blagoslova

U Katedrali je i ove godine svečano obilježen blagdan Tijelovo.

U punoj Katedrali biskup Ivan Penzeš je služio sv. misu na dva jezika. Nakon mise, procesija je izišla na ulice grada, pronoseći Sveti Sakrament. Vjernici su u mimohodu došli do franjevačke crkve, gdje su se obavile dvije postaje - na mađarskom i hrvatskom jeziku. Nakon toga procesija se vratila u Katedralu.

Tijelovo je poseban katolički blagdan kada se procesijom moli blagoslov za cijeli grad i njegovo pučanstvo. Stoga su vjernici i ove godine izišli na ulice da kroz ispovijedanje vjere javno iskažu stovanje Presvetog Oltarskog Sakramenta, te vjeru u Božju prisutnost.

U procesiji, koja je prošle godine obnovljena nakon pedeset godina, učestvovalo je po nekim procjenama oko dvadeset tisuća vjernika.

Sándor Molzer

Susreti:

Kroz demokratizaciju ostvariti ustavnost

Delegacija naše stranke, koju je predvodio mr Bela Tonković, 13. lipnja bila je gost Vojvodanskog kluba u Novom Sadu, a na poziv Koordinacionog odbora ove asocijacije.

U razgovoru dvije delegacije otvoreno su se razmatrala pitanja oko autonomije Vojvodine, njenog osuvremenjavanja, ponovnog sticanja prijašnje ustavnosti, te o odnosima i stremljenjima političkih snaga koje djeluju na tlu Vojvodine, pa i šire. Poticaj za razgovor je dao Vojvodanski klub, sa željom da se njegovi članovi upoznaju sa stavovima i programom rada stranke DSHV, te mišljenjem o bitnim pitanjima vezanim za status Vojvodana i Vojvodine.

Članovi Vojvodanskog kluba su naglasili da su ostvareni kontakti i sa drugim strankama sa teritorije Vojvodine i Srbije, te da sada, pred izbore, predlažu zajednički nastup. Navedeno je da su se neke stranke, potpisnice Manifesta za autonomnu Vojvodinu već udružile nastupajući otvoreno protiv vladajuće partije. Cilj ujedinjavanja, zaključeno je nadalje, nije samo rušenje vladajuće partije na izborima, već i osmišljavanje jednog efikasnog političkog programa koji će se protezati i na period poslije izbora. U protivnom se neće postići mnogo.

Da je stranka DSHV direktno zainteresirana za autonomiju Vojvodine onakvu kakva je ona ranije bila, potvrdio je mr. Bela Tonković, naglašavajući da je DSHV bila jedina stranka sa teritorije sadašnje SRJ koja je

insistirala da se građanima Vojvodine vrata njihova ustavna prava, a što je i uvršteno u točki 3 Dokumenta Mirovne konferencije o bivšoj Jugoslaviji u Londonu 1992. godine U međuvremenu se etnička slika Vojvodine bitno izmijenila na štetu etničkih zajednica. Sustavno smanjivanje broja Hrvata prisutno je duži niz godina, a od 1961. godine dolazi do proporcionalnog smanjenja broja Hrvata, a u korist Jugoslavena. Prvotni cilj stranke DSHV je ostvarenje zahtjeva za kulturnom autonomijom na teritoriji cijele SRJ. Međutim, naglasio je mr. Bela Tonković, mi podržavamo autonomiju Vojvodine i vraćanje ustavnih prava njenim građanima, ali ne možemo naše zahtjeve za kulturnom autonomijom reducirati samo na Vojvodinu, jer Hrvata ima od Subotice do Kotora, pa i na Kosovu. Točno je da DSHV nije potpisnik Manifesta, ali ova stranka nije od početka bila uključena u njegovu izradu, dok se u "Knjizi o Vojvodini" Hrvati niti ne pominju. Tako je stvoren kod nas dojam da za Hrvate u Vojvodanskom klubu nema mjesta, a bez priznavanja i nas u našoj različitosti nema prave demokracije, istakao je predsjednik DSHV-a.

Prisutni članovi Vojvodanskog kluba su naglasili da su u više navrata nastojali uspostaviti kontakt sa strankom DSHV, te da se eventualni nesporazumi, ako ih uopće ima, otklone dijalogom kao što je ovaj, jednim u nizu koji se predviđaju u budućoj suradnji dviju organizacija.

U izlaganju članova Vojvodanskog kluba konstatirano je da su polazišta Manifesta nacionalna ravnopravnost, parlamentarna demokracija, principi subsidiarnosti, autonomija bez teritorijalne autonomije za manjine, dok su svi ostali oblici autonomije mogući. Za Vojvodinu se zahtjeva ustav koji će svojim građanima osigurati raspolaganje sredstvima ostvarenim njihovim radom i decentralizaciju države.

U sprovođenju Manifesta ide se malim koracima, pokušavajući problem riješiti na raznim nivoima, da bi se, ukoliko inicijativa ostane bez rezultata, ovo pitanje pokrenulo kod međunarodnih institucija. Stoga, iza Manifesta trebaju stajati manjinske, političke i nevladine organizacije, konstatacija je predsjednika Vojvodanskog kluba dr. Stanimira Lazića.

Građanima Vojvodine je u interesu opstati na svom naslijeđenom području, a iz kulturnih, prostornih i povjesnih razloga, dok je cilj potpuna demokratizacija kako Vojvodine tako i cijele države. Stoga je neophodno raditi na više kolosjeka. Tako su ovih dana pokrenute dvije inicijative - jedna radi izmjene Zakona o izbornim jedinicama, a druga se odnosi na stvaranje jedne zajedničke platforme za sve manjine, naveo je mr. Bela Tonković.

Učesnici razgovora su zaključili da je dijalog bio konstruktivan i obostrano koristan. Dogovorena je razmjena informacija, mišljenja i iskustva, a u cilju što efikasnijeg rada.

Lidija Molzer

**INTERVIEW: prof. dr. BORNA BEBEK,
glavni tajnik Paneuropske unije**

„Hrvatska mora biti jednakopravan član EU-a, van bilo kakvih balkanskih asocijacija”

Zašto bi Srbija bila sukcesor bivše Jugoslavije, kada ona više ne postoji. Srbi na toj besmislici inzistiraju samo zato što se još nisu pomirili kako te bivše Jugoslavije više nema. Čim se s tim prije pomire, to će biti bolje za njih

Što su pravi razlozi i koja je prava pozadina odlaganja primitka Hrvatske u Vijeće Europe? Upitali smo prof. dr. Bornu Bebeka, profesora ekonomskog fakulteta u Zagrebu i glavnog tajnika Paneuropske unije.

* Što zapravo predstavlja Paneuropska unija i koji je njezin cilj i pravac djelovanja?

- Paneuropska unija je sveeuropska organizacija koja teži ka sveopćem (političkom, ekonomskom, kulturnom) ujedinjenju Europe - istočne i zapadne, pod jednakim kriterijima. Drugi pokret za ujedinjenje Europe je Europski pokret, a razlika između ova dva pokreta je to što Europski pokret nema definirano kakva će priroda ujedinjenja Europe biti, pa je moguće da bi, prema ovom pokretu mogle biti dvije ili više Europa (jedna kao centralna, druga kao asocijativna ili kako oni to zovu "Europa ujedinjena po različitim razinama", gdje se regije ujedinjuju prema različitim kriterijima). Oni to nisu definirali. S druge strane, Paneuropska unija je definirala da ujedinjenje Europe mora biti po apsolutno jednakim kriterijima - na primjer, mi nikako ne možemo ući u carinsku uniju s Mađarskom ili Srbijom, jer to znači da smo u uniji putem koje ćemo kao krovnom tijelom ulaziti u Europu. Znači, ako ulaziš u europske integracijske procese, moraš imati prezentaciju i u Strasbouru i u Briselu, pod istim kriterijima kao i ostali članovi. Dakle, nema nikakvog asocijativnog

ni paralelnog članstva. Znači, ujedinjena Europa mora biti ujedinjena po jedinstvenim kriterijima.

* Tko su ljudi ili tijela koja vode Paneuropsku uniju?

- Paneuropska unija je uglavnom kršćansko-demokratske pozadine i u Europskom parlamentu je druga po broju glasova, dakle, to je moćna organizacija, odmah poslije socijalista. Imamo dvije grupacije - kršćansko-demokratske i narodnjačke. Predsjednik Paneuropske unije je nadvojvoda Otto von Habsburg, a predsjednik Europskog pokreta je Valery Giscard d'Esten. I Europski parlament se na neki način dijeli na kršćansko-demokratsku i socijalno liberalnu stranu. Ova druga je više vezana uz Santera, Delora, d'Estena, dok su članovi kršćanskih demokrata (gdje spadam i sam) Alois Mock, do izbora za predsjednika bio je i Jacques Chirak, potom ministrica vanjskih poslova Švicarske Margaret Afoklas...

* Trenutačno se u našoj javnosti najviše dvoji oko toga hoće li i kad Hrvatska biti primljena u Vijeće Europe. Što se to događa?

- Predsjednik Tuđman je rekao da ovo nije ni prva ni posljednja Europa, misleći na njezin profil asocijacije. Profil asocijacije Europe će se mijenjati. Mislim da će Hrvatska biti primljena čak i u ovakvo Vijeće Europe i to vrlo brzo. Međutim, činjenica je da različiti članovi i

spolja i unutar Vijeća pokušavaju različitim pritiscima "urediti" da bi se Hrvatska uklopila na taj način što bi se prejudicirala neka rješenja na teritoriju ex Jugoslavije. Mislim da Hrvatska ne bi trebala popustiti i da neće popustiti, te da će biti primljena i bez tog "blefiranja".

* Koje to snage taktiziraju, odnosno koje teže ka stvaranju neke nove balkanske ili Yu asocijacije?

- Ne možemo samo geografski definirati tko je protiv ili tko je za Hrvatsku. No, u principu možemo reći da su "najantihrvatski" orijentirani segmenti u atlantskoj Europi - znači Španjolskoj, Francuskoj, Engleskoj, jer je trenutno centar Europe preseljen prema Atlantiku. To ne odgovara ni transportno ni kulturno, tako da se centar Europe mora vratiti tamo gdje mu je mjesto.

Nekim centrima moći u Francuskoj, Španjolskoj i Portugalu odgovara preljev sredstava iz Njemačke, jer na neki način segmenti atlantske Europe parazitski žive od EZ, na sličan način na koji su nerazvijeni živjeli na račun razvijenih. Uostalom, u ex Jugoslaviji je najviše "parazitiranja" bilo u Srbiji, nego, recimo u Sloveniji. Ono što zovemo "švercanje" strahovito je prisutno u francuskoj poljoprivredi, u sindikatima Francuske, Španjolske itd. Svi oni su silno profitirali kroz postojeću EZ, jer je ona preljevala bogatstvo u nerazvijene. De facto,

AKTUALNO

pokušava se održati podjela Europe na istok i zapad i to nije samo antihrvatsko, već je isto tako i antisrpsko.

*** Šta sa Srbijom?**

- Vjerujem da je i u Srbiji normalnim ljudima stalo više do Europske nego do balkanske integracije. I to pod jedinstvenim uvjetima. Ako Srbija ili Mađarska želi biti članicom EZ, onda je Mađarskoj besmisleno da ulazi u nekakve paralelne asocijacije sa Slovačkom, Češkom, Srbijom... Isto tako, dobri ili manje dobri odnosi Hrvatske sa ovim zemljama nemaju nikakve veze s članstvom u EU. To su izmišljeni argumenti. I zato se mora shvatiti (posebno to važi za ozbiljne krugove u Srbiji) da bi neka balkanska asocijacija bila nova podjela Europe i ukoliko oni prave tu klopku, Hrvatska nikako ne smije dozvoliti da u nju padne, jer mi moramo biti jednakopravan član EU, znači nikakve lokalne asocijacije ne smije biti, jer tako nešto ne postoji na zapadu: na zapadu nema takvih asocijacija, pa ih zato ne treba biti ni na istoku. To bi značilo uvođenje dvostrukih mjerila, dvostrukog oporezivanja. Što će nama dvostruka unija, kad je tu već Europska unija? To su besmislice i ti koji pričaju takve stvari su ili neznalice, ili agenti, ili dobronamjerni koji ne razumiju o čemu se radi. Svaki ozbiljan Mađar, Čeh, Poljak ili Srbin ukoliko želi izbjegavanje nove Jalte ne smije dozvoliti neke nove istočno-europske i slične asocijacije kao uvjet ulaska u Europu, jer je to kontradiktorno samo po sebi.

*** Što mislite o upornom nastojanju tzv. SRJ da bude sukcesorom bivše Jugoslavije?**

- Tu se ne radi toliko o golim materijalnim interesima (imovina u inozemstvu, novci, zlatne rezerve), već se tu radi o psihološkom problemu - premda mislim

da bi i psihološki bilo bolje za SRJ da jednom završi s tim vezivanjem za bivšu Jugoslaviju, i da sebe prihvati onakvu kakva ona zapravo jeste. Zašto bi Srbija bila sukcesor bivše Jugoslavije, kad Jugoslavija više ne postoji. Srbi na toj besmislici inzistiraju samo zato što se još nisu pomirili s činjenicom da Jugoslavije nema. Čim se prije s tim pomire, tim će biti bolje za njih.

*** Kako s aspekta ekonomiste doživljavate ovaj, barem kada je u pitanju Bosna, nezavršen rat?**

- Razbijanje Jugoslavije kao carinske unije između šest konstitutivnih subjekata jest uvjet za europsku integraciju, upravo iz razloga koje sam ranije naveo - ne možemo imati paralelne carinske unije ukoliko želimo ući u EU. Ako je SFRJ bila asocijacija nekoliko jedinica, u času kad se te jedinice uključuju u višu asocijaciju, ona bivša postaje nepotrebna. I tako je štiteći industriju u Bosni i srpsku metalurgiju, Jugoslavija de facto deformirala sebe. Osobno na raspad Jugoslavije gledam prvenstveno ekonomski. Iako nisam marksista, smatram kako je tim narodima nužno trebalo bolno prestrojavanje koje zahtjeva i ekonomsku krizu. Čak i da nije bilo rata, tim bi zemljama priliv morao prilično pasti. Nužno svi bi se morali prestrukturirati i raditi za autentične potrebe. To bi značilo da se - Srbija specijalizirala za bijelu tehniku i uslužne djelatnosti, a ne za automobile. Hrvatska na tekstil (ma koliko je sad u krizi), brodogradnju i turizam. Jugoslavija je bila iluzija koja je mogla funkcionirati na relaciji istok - zapad, kao međuprostor s golemim "injekcijama" sa strane, ali kad je nestalo te podjele, nestale su i te financijske injekcije i cijeli mehanizam koji je to održavao.

Meni je osobno žao što se to sve nije "razmontiralo" mimim putem.

*** Što bi po Vašem mišljenju bilo optimalno rješenje za budućnost?**

- Mogu reći - što je sad najopasnije - to je svaki oblik jugonostalgije, jer je potpuno nerealno. Svi se realni problemi mogu riješiti, ali je konkretno ovaj o udruživanju vrlo opasan. Mora se konačno naći način da se svi problemi, vezani za bivšu državnu zajednicu, konačno potpuno razriješe. Jer, ujedinjena Europa ne treba Jugoslaviju. Jugoslaviju treba samo podjeljena Europa. I svi pametni Grci, koje znam, su shvatili da ako hoće u Europu između njih i Europe ne može biti nikakva Jugoslavija, jer čim govoriš "Jugoslavija" automatski se isključuješ iz te i takve Europe. Europa je zajednica prirodnih regija - kako se ona više ujedinjuje, svi ostali manji segmenti se sve više izdvajaju. Ukratko, u ujedinjenoj Europi nema mjesta za Jugoslaviju i ljudi, koji guraju Hrvatsku u neku YU asocijaciju, su ljudi koji tu hrvatsku sutrašnjicu ne žele vidjeti u ujedinjenoj Europi.

*** A koliko se onda uopće Hrvatska približila Europi?**

- Približila se toliko što se suočila s realnošću i istinom, a to je jedan bolan proces u koji je Hrvatska zakoračila. Mislim da su veći problemi sad u Srbiji, jer su oni bili više vezani za bivšu Jugoslaviju. U tom smislu mislim da je Hrvatska stvorila sve psihološke, političke i ostale preduvjete. Na temelju zdravoga, možemo graditi zdravo i vjerujem da je pred Hrvatskom uistinu snažan period rasta.

Obradila:

VESNA KLJAJIĆ

Aktivnosti Subotičke podružnice DSHV

Mjesni odbor DSHV - Stari Žednik

U želji da naši čitatelji bolje upoznaju rad i aktivnosti Mjesnih odbora Subotičke podružnice, a pogotovu oni kojima su ta središta zavičaj, predstaviti ćemo u nekoliko narednih brojeva Glasa ravnice neke od tih Odbora. Ovoga puta Vam predstavljamo Stari Žednik.

Stari Žednik je seoce udaljeno od Subotice, južno, 17km, locirano uz put E-5. Naseljava ga oko 3000 žitelja, od kojih je 1717 upisano u birački spisak. Stanovnici su po nacionalnosti bunjevački Hrvati i to oko 70%, oko 25% su mađarske nacionalnosti, a oko 5% su pripadnici ostalih nacionalnosti. Selo ima osmogodišnju školu, katoličku crkvu, posvećenu sv. Marku, pa je i dan sela kao i mjesne zajednice, dan slavljenja sv. Marka 25. travnja. Stanovnici su velikim dijelom zemljoradnici, od kojih se većina naselila u seocetu, napuštajući okolne salaše. Stari Žednik ima i ambulantu, koja je dosta zastarjela, jer je građena daleke 1905. godine, kada je k njima došao liječnik, apotekar i veterinar. Mještani ponosno ističu da su samodoprinosom sve ulice asfaltirali, u svim ulicama uveli vodovodnu mrežu, pa je rijetko domaćinstvo koje nije priključeno na seoski vodovod. Veliki dio stanovništva je zaposlen u subotičkim poduzećima. Dnevno u Suboticu putuje oko 400 stanovnika.

Onodobna, osmišljena anti-hrvatska propaganda u svim sredstvima javnog informiranja, a docnije i strah za opstanak na ovom prostoru, doveli su do uzdržanosti naših ljudi u političkom djelovanju. Inicijatora za osnivanje Mjesnog odbora bilo je toliko da su svi mogli stati u jednu sobu prvog predsjednika odbora Marka Vukova. Održavajući česte susrete sa našim

ljudima, uspjeli su da poraste broj onih koji prihvataju političke stavove DSHV, a to je potvrđeno na izboru za odbornike u sadašnji saziv subotičke Skupštine, kada su glasači među kandidatima izabrali odbornika Hrvata.

Svaki početak je težak, a napose je bio težak rad na povećanju članova DSHV. Vremenom su ljudi postali slobodniji u izražavanju svoje nacionalne pripadnosti. Ovo se odrazilo i u studenom 1994. god., kada je birana Skupština i Savjet Mjesne zajednice. U Skupštinu je izabrano 9 ljudi, za predsjednika je izabran Josip Dulić, a naročito aktivni članovi su dipl. ing. Mirko Ostrogonac, Stipan Milunović i predsjednik Savjeta Mjesne zajednice Lojzija Malagurski, sa zamjenikom Varga Atilom. Vrlo je značajna aktivnost ovih ljudi, jer je njihovim društvenim radom selo preporođeno. Članovi Savjeta i Skupštine Mjesne zajednice žele u svom mandatu ostvariti sljedeće ciljeve - Stvoriti kulturni centar kao mjesto okupljanja stanovnika sela a posebno mladih, izgradnju suvremene ambulante, te pokrenuti sudski spor radi vraćanja imovine Mjesnoj zajednici. Za vrlo kratko vrijeme vraćen je Mjesnoj zajednici zadružni dom sa inventarom, te zemljište - park oko doma i manji dio oranica u centru sela. Čelnici MZ su ambiciozno prišli ostvarenju zacrtanog programa, te su u kratkom roku utanačili da će se ambulanta graditi fazno, a cijena izgradnje od 2.700.000,00 dinara finansirat će se dijelom iz samodoprinosu, a dijelom iz sredstava općine i Medicinskog centra.

Iako su Žedničani većinom u teškom materijalnom položaju, ipak je hvale vrijedan gest da

sopstvenim sredstvima izgrade modernu ambulantu sa svim potrebnim odjelima pa čak i laboratorijom, u sklopu koje će biti i stanovi za liječnika, apotekara i domara.

Svoju odluku o osnivanju kulturnog centra Žedničani su počeli sprovoditi 3. kolovoza 1995. godine, okupljanjem školske djece u folklornu sekciju Hrvatskog kulturnog centra "Bunjevačko kolo". Ovaj početak je bio veoma težak, jer su neki profesori i učitelji prijetili djeci slabim ocjenama, ako se uključe u rad ove sekcije. Želja za radom je bila jača od straha, te su djeca, potaknuta roditeljima u sve većem broju počela dolaziti u folklornu sekciju

Djecu na probama uvježbava koreograf HKC "Bunjevačko kolo", Tonković, a glazbenu pratnju vodi daroviti Nikola Ostrogonac. Folklorci su do sada imali više javnih nastupa, a što je za njih vrlo značajno, gostovali su u Tavankutu u povodu proslave 50 godina postojanja HKPD "Matija Gubec".

Da su zauzimanja Dulića, Malagurskog, Milunovića, Ostrogonca i Vukova oživjela društveni život u selu govore i rezultati:

- Na dan Mikulaša podijeljeni su djeci skromni darovi. Dan sela je proslavljen na sv. Marka, a svaki Marko koji je prisustvovao slavlju bio je ugošćen besplatno. Na proštenju su učestvovali i folklorci u prepunoj sali doma, a manifestaciju je pratilo gotovo 350 gledatelja. Na slavlju nisu izostali niti kolači, posluživani uz prikladno piće. Učinak rada čelnika prevazišao je sva očekivanja, Posebice je značajno što je ovom prigodom došlo do izražaja zajedništvo Žedničana i zbližavanje bunjevačkih Hrvata u selu. Pošto Žedničani

imaju dobru suradnju sa svojim župnikom, objedinit će se proslava ovogodišnje "Dužijance", običaja bunjevačkih Hrvata u čast završetka žetve.

Što žele Žedničani ostvariti u bliskoj budućnosti?

Pošto ima mnogo onih koji se žele uključiti u rad kulturnog centra, predviđa se otvaranje likovne, literarne i glazbene sekcije, pored već osnovane folklorne, koja u svom sastavu ima oko stotinu djece različitog uzrasta. Posebno će se velika pažnja posvetiti slamarskoj sekciji.

Žitelji sela žele postupno obnoviti zadružni dom, čak i zajedničkim snagama, održavajući okoliš, te čistoću u samome domu.

Ima se u planu izgraditi veštačko jezero u koritu rijeke Krivaje, gdje je ranije bilo prirodno jezero, ali je ono uništeno produbljivanjem Krivaje, a radi navodnjavanja parcela "Agrokombinata". Tako će Žedničani izgraditi branu i ostvariti želju da imaju nekadašnje jezero, koje je bila svojevrsna prirodna atrakcija u ovom dijelu Bačke.

Treba se istaći da su svi navedeni uspjesi sadašnjeg rukovodstva u Starom Žedniku ostvareni bez novčane pomoći sa strane, uz nesebično zalaganje. Ovi čelnici su imali jedinu želju, da pomognu radom i znanjem svojim Žedničanima.

Danas, kada su sa naših prostora nestale mnoge društvene vrijednosti, a kulturno stvaralaštvo potisnuto i zanemareno, postoji jedna oaza u Starom Žedniku, koja ne dozvoljava da se prekine nit kulturne ostavštine naših predaka, nit koja nas je održala i na kojoj mi gradimo svoju budućnost. Ovo napose vrijedi sada jer smo svjedoci da je vrijeme bezumlja na izmaku i da će, u početku skromno, početi dolaziti do izražaja vrijednosti koje nisu zasnovane na pravu jačeg.

Alojzije Stantić

„DUŽIJANCA '96“

TAKMIČENJE RISARA 13. VII 1996. U MALOJ BOSNI

- Razvoj žetve od ručnog košenja do kombajna -

Svake godine organizatori "Dužijance" nastoje obogatiti ovu manifestaciju prikazivanjem nečeg što je palo u zaborav ili pak da se od zaborava sačuva. Tako će se ove godine pri takmičenju risara prikazati svi oblici žetve, počev od ručnog košenja pa do pojave prvog kombajna 1956. godine.

U ručnom košenju će se takmičiti više od dvadeset pari risara, a kako je prijavljivanje takvičara u tijeku, tačan broj njih će se znati tek pred sam početak takmičenja. Ove godine će se u prikazivanju risa okušati i dva para risara iz podmladka, koji treba da potaknu i druge mlade da se prihvate kose i srpa i tako sačuvaju od zaborava najteži i najznačajniji posao kojeg su naši preci obavljali.

Do sada su se za takmičenje prijavili risari iz Novog i Starog Žednika, Đurđina, Tavankuta, Ljutova, Male Bosne, Malih Pijaca, Gornjeg Brega (kod Sonte), Telečke, Kulpina i Kecela iz Mađarske. Međutim ovogodišnja svojevrsna atrakcija biće žene risaruše iz Balmazujvarosa (kod Debrecina iz Mađarske), koje će uraditi svoju parcelu "u čisto" od kosidbe do sadjevanja snopova u krstine.

Nakon ručnog rada risa, biće prikazana u radu zaprežna kosilica rukovetačica, stroj koji se na našem prostoru pojavio

oko 1850. godine. Ovom kosilicom će biti urađen najteži dio risa, žito će biti pokošeno i odloženo, a risari će ga povezati u snopove i obaviti preostali posao. Poslije kosilice biće prikazana zaprežna samovezačica, koja se na našem prostoru pojavila na prekretnici prošloga o ovoga stoljeća, kojom će žito biti pokošeno i svezano u snopove, a risarima će ostati da ga pokupe i sadjenu u krstine.

Ris će biti okončan vozidbom žita i vršidbom izvanredno očuvanom predratnom vršilicom, koju će pokretati predratni traktor.

Najavom ovog programa i takmičenja, namjera je organizatora "Dužijanca '96" potaknuti one koji još do sada nisu vidjeli kako se radi ris da dođu na ovu manifestaciju, a oni koji su ga radili da se prisjete svih faza njegova razvitka, posla koji je omogućio opstanak naših ljudi i doprineo stvaranju blatostanja.

Takmičenje će se održati u Maloj Bosni na parceli ispred "Peščarinog" gospodarstva, a započeće u 5,00 sati okupljanjem risara, nastaviće se pletenjem uža, risarskim ručkom, svim oblicima risa, a pred podne će biti okončan vršidbom i proglašenjem pobjednika.

Alojzije Stantić

Bunjevci danas:

SEDMI „BAJSKI RAZGOVORI”

U organizaciji Bajske bunjevačke čitaonice u Baji su održani sedmi, tradicionalni Bajski razgovori na temu - Bunjevci danas, u okviru koje je razgovarano o položajima Bunjevaca u pojedinim zemljama, te o 300. obljetnici grada Baje i 30. obljetnici doseljavanja Bunjevaca u te krajeve.

Manifestacija je trajala tri dana sa nizom priredbi, sv. misom u franjevačkoj crkvi, otkrivanjem spomen ploče u čast 30. obljetnice doseljavanja Bunjevaca na područje Baje, te "razgovora". Njihov prvi dio je bio svojevrsan uvod i povjesni prikaz doseljavanja uz niz znanstvenih dokaza, a u drugom dijelu je obrađen položaj Bunjevaca u pojedinim zemljama danas.

Na 7. Bajskim razgovorima nazočni su bili predstavnici hrvatske Vlade i Sabora, Matice hrvatske, veleposlanik i konzul Republike Hrvatske u Mađarskoj, predstavnici bunjevačkih Hrvata iz Subotice, Sombora, Senja i Mađarske, gradonačelnik Baje, te kulturne i prosvjetne institucije Hrvata, među kojima i "Bunjevačka matica" i HKC "Bunjevačko kolo" iz Subotice.

Veleposlanik dr. prof. Zdenko Škrabalo istakao je da je u povjesti doseljavanja i života bunjevačkih Hrvata bilo tri perioda, a najznačajniji je bio treći period poznatiji kao preporod Bunjevaca. Bilo je teških perioda za bunjevačke Hrvate i u novijoj povijesti Mađarske, ali se danas stanje mnogo popravilo obzirom na sporazume i prijateljsku suradnju dviju država. Veleposlanik je potom pročitao poruku skupu koju je uputio dr. Franjo Tuđman, u kojoj predsjednik Republike Hrvatske srdačno pozdravlja Hrvate

Bunjevce, te šalje skupu najbolje želje za uspjeh u nastojanju i učvršćivanju osjećaja pripadnosti hrvatskom narodu kao i uspješnom osvjetljavanju vlastite povijesti. Zdenko Škrabalo je potom naglasio da Hrvatska želi pomoći Hrvatima na ovim područjima. U odnosu na područje na kojem žive oni su autohton narod i jedan etnikum, čineći integralni dio hrvatskog naroda. Tijekom pet godina hrvatska diplomacija je rješavala pitanja od vitalnog značaja za hrvatski suverenitet i samostalnost, ali je sada došlo vrijeme da ta diplomacija sporazumima uredi i olakša položaj autohtonih Hrvata u okolnim zemljama, istakao je veleposlanik.

Predstavnici Vlade su takođe naglasili da je Hrvatska spremna pomoći bunjevačkim Hrvatima, koji su se do sada borili za svoj opstanak ustrajno i tiho, ali dolazi period realizacije suradnje i učvršćivanja zajedništva, kako etničkog, tako i vjerskog.

Dopredsjednik Matice hrvatske, gosp. Stjepan Sučić je naglasio da je najvažnije održanje žive hrvatske riječi na ovim područjima. Presudan period u održanju i njegovanju jezika bio je preporod bunjevačkih Hrvata čemu je doprinjela i Matica hrvatska, obećavajući Hrvatima potporu i ubuduće, uz napomenu da mu je drago "što se nešto staro na nov način obnavlja", te da se hrvatska riječ i nakon više stoljeća njeguje u Bačkoj i Baji, kao i u hrvatskoj domovini.

Na Bajskim razgovorima je rečeno da Društvo vojvodanskih i podunavskih Hrvata iz Zagreba prikuplja knjige za Hrvate u Bačkoj i Mađarskoj.

Dopredsjednica stranke DSHV Stanka Kujundžić zahvalila se svima koji su pomogli da Hrvati opstanu. Hrvati i sami nastoje zadržati svoj etnički prostor koji su in njihovi didovi ostavili. U prilog tome govori, istakla je, i nedavno održana procesija na Tjelovo kada se u centru Subotice okupilo oko dvadeset tisuća ljudi.

Povjesničar Šokčević, predstavnik domaćina, naveo je u svom predavanju kako je 1687. godine bila zadnja doseoba bunjevačkih Hrvata u Baju, koji su 1696. godine i utemeljili ovaj grad. Tada su 90% žitelja Baje bili Hrvati, a u prilog tome govore poreski spiskovi, matične knjige, te popisi stanovništva.

Međutim, Hrvati su, kako je istakao povjesničar i spisatelj Ante Sekulić, na ova područja došli znatno ranije. Baja, Subotica i Sombor su bila hrvatska središta, s tim da je Subotica bila najveće naselje, a Baja najpromjetnije trgovinsko središte. U povjesti se često, kako je rečeno, hrvatski narod u okolnim zemljama nije od strane vlasti nazivao Hrvatima, već drugim imenima, pa se stoga i danas želi ukazati na temelju nekakvih starih naziva da se u povjesnim događanjima ne radi o Hrvatima, već o drugim etničkim zajednicama. Međutim, franjevci su ti koji su većinu hrvatskog življa doveli u ove krajeve, što govori da je taj narod bio katoličke vjere, a na prostoru gdje je naseljen, izgrađeno je sedam franjevačkih samostana. Franjevci su u to vrijeme bili utemeljitelji škola i kazališta, a o hrvatskom porijeklu ovog naroda govore i prve matične knjige vođene u tim samostanima. Sve ove činjenice potpadaju pod hrvatsku

AKTUALNO

povjest, a osnovna je pogreška što se često u okolnim zemljama pri pisanju povjesti o Hrvatima ne služi dokazima iz hrvatskih povjesnih izvora.

U okviru drugog dijela Bajskih razgovora - Bunjevci u pojedinim zemljama, mr. Bela Tonković, predsjednik DSHV, je učinio osvrt na položaj bunjevačkih Hrvata u somborko-subotičkoj regiji, ističući da se na ovim prostorima od 1991 godine etnički sastav stanovništva bitno izmjenio, a na štetu manjina. Prilike su krenule nagore, jer su seljaci i radnici vrlo osiromašeni, a u tim slojevima se nalazi najveći broj Hrvata. Seljaci su bez novca i prinuđeni su prodavati svoju zemlju kako bi isplatili porez, dok radnici mjesecima čekaju isplatu minimalnih zarada: Stoga ljudi ne znaju kako preživjeti.

Formiranjem Bildtove komisije i postavljanjem gosp. Martina Luza kao člana nadležnog za teritoriju SRJ, počelo se ozbiljno sagledavati stanje i prava manjina. Što se tiče sporazuma iz Dayton, on predviđa mogućnost povratka na etnička područja svima koji to žele. Od 10. siječnja ove godine vidljivi su pomaci u odnosima SRJ i Hrvatske, rekao je Tonković, a jedan od tih pomaka je i izrada nacrtu sporazuma o međusobnoj zaštiti manjina. Za sada SRJ još nije odgovorila na nacrt, a svjetska zajednica vidi da rješenje srpskog pitanja ne leži više u rukama Hrvatske, već SRJ, jer SRJ odugovlači rješavanje pitanja reciprociteta. Najnoviji stav vlasti je da je SRJ država građana, pa prema tome nacionalne manjine nemaju što tražiti izvan tih građanskih prava. Hrvati su diskriminirani i po pitanju učešća u vlasti, pri zapošljavanju, u prosvjeti, kulturi i informiranju. Kako "opstati i ostati", kada država potpuno ignorira postojanje Hrvata?

Međutim, stranka DSHV na političkom planu mnogo čini. Ona je pokretač zajedničke platforme za sve manjine u SRJ, a koja će za vrlo kratko vrijeme biti predočena svim zainteresiranim stranama. Konstatirao je da su Hrvati politički svjestan narod, koji je profilirao svoje političke ciljeve, što će posebice doći do izražaja u momentu priznavanja dviju država. "Doći će momenat kada ćemo morati sami da se izborimo za ono što želimo", rekao je mr. Bela Tonković. Sada je jasno da se diskriminacije nisu spasli niti oni koji su se izjašnjavali kao Bunjevci ili Jugoslaveni - nije bitno što mi mislimo o sebi i svom porijeklu, već kako nas drugi vide. Više nema lutanja što je za Hrvate bolje, jer se vidi da su ponude sa strane bile lažne. I sama Republika Hrvatska mora dići svoj glas u korist Hrvata na našim područjima, rekao je na kraju mr. Bela Tonković.

Mnoga književna djela svjedoče o hrvatstvu Bunjevaca, istakao je predstavnik senjskih Bunjevaca, Milan Krmpotić. U Senju Bunjevci nikada nisu bili u dvojbi tko su i što su, pouzdano znaju da su se u Dalmaciju doselili u više navrata iz Hercegovine, da su bili uskoci, slobodnjaci i katolici, te da su kao znak svoje slobode imali svoj grb. Istina, tijekom povijesti i Bunjevci u Dalmaciji su bili na udaru raznih spekulacija sa namjerom da ih se podijeli, ali to nije uspjelo. Međutim, te mahinacije se ranije kao i danas reflektiraju u Srijemu i Bačkoj. Iz bunjevačke grane hrvatskog naroda potekli su mnogi znameniti ljudi - sam Vuk Mandušić je bio Bunjevac i Hrvat, A.G. Matoš, Tin Ujević, Mile Budak, Ante Starčević... Bunjevci su oduvijek bili i bit će nezaobilazan dio hrvatske povjesti, rekao je Milan Krmpotić, a Bunjevaca danas ima po cijelome svijetu - od

Dalmacije, Slavonije, Srijema, Bačke, Mađarske do Ognjene zemlje i Minesote čiji je senator porijeklom Bunjevac, Rudi Prpić.

Predsjednik podružnice DSHV u Somboru, Mato Matarić je govorio o kulturnom životu Hrvata u Somboru, naglašavajući da će ove godine KUD "Vladimir Nator" navršiti 60 godina rada tijekom kojih je njegovao bunjevačku hrvatsku kulturu kroz tri države. I ove godine će Sombor slaviti "dužionicu" - proslavu u čast žita. napominjući da se gosti srdačno očekuju.

Predsjednik Bajske Bunjevačke Katoličke Čitaonice, Antun Mujić. govorio je o položaju Hrvata Bunjevaca u Mađarskoj, koji se u ovoj državi regulira po općem zakonu iz 1993. godine. Međutim, mnoga pitanja iz prosvjete, kulture, politike te financiranja nisu usklađena niti regulirana jer tijekom proteklog perioda nisu donešeni pojedinačni zakoni koji ih uređuju po oblastima. Tako se dešava, rekao je on, da Hrvati imaju pravo upotrebe svog maternjeg jezika po općem zakonu, ali nema posebnog zakona koji bi dosljedno obezbjedio sprovedbu, kao i to da većinski narod odlučuje u pralamentu sam, bez učešća pripadnika narodnosnih grupa. "Mi tražimo postupanje i izvršavanje po zakonu u odnosu prema narodnosnim manjinama" rekao je Antun Mujić, a od Hrvatske je zatražio da ona izričito kaže: "Vi niste iseljena Hrvatska, vi ste autohtoni narod".

Na ovaj navod, veleposlanik Hrvatske je rekao da Hrvatska zna da su Bunjevci u ovim krajevima autohtoni narod, te da su Hrvati, u prilog čemu govori i prošlogodišnja Deklaracija o hrvatstvu Bunjevaca. Što se tiče problema oko sprovedbe zakona o manjinama u Mađarskoj, on je pozvao Hrvate iz Mađarske da hrvatskom veleposlanstvu dostave svoje primjedbe. U tijeku je

AKTUALNO

izrada i potpisivanje sporazuma o zaštiti manjina između Mađarske i Hrvatske, nakon čega će se mnoge nesuglasice otkloniti. Što se tiče sedmih Bajskih razgovora, on ih je ocijenio uspješnima već zbog činjenice da su se bunjevački Hrvati nakon 400 godina okupili u namjeri da jasno kažu da su Hrvati.

Skupu se potom obratio Vojislav Sekelj smatrajući da su mnogi stvaraoci bunjevačkih Hrvata zapostavljeni od strane Hrvatske, te da Matica hrvatska ne vodi dovoljno brigu o tim stvaraocima i njihovim suvremenima. Pomenuo je tu A.G. Matoša, Matiju Poljakovića, Balinta Vujkova, Lazara Merkovića, a u svezi kolekcionara dr. Vinka Perčića te njegove kolekcije primjetio je da Zagreb mnogo duguje Subotici obzirom na vrijednost dijela Perčićeve kolekcije koji je sada vlasništvo Hrvatske. Zamjerke su se potom odnosile i na loš protok informacija na relaciji Subotica - Zagreb i obratno. U svom izlaganju, koje je na početku nazvao osobnim, zamjerio je i DSHV-u napominjući da se nedovoljno bavi kulturom, prosvjetom i rješavanjem problema na političkom planu na lokalnoj razini. Pobjojao se zatim, da će usljed toga vremenom mnogi stvaraoci otići. Znakovito je da se njegovo izlaganje pretežno odnosilo na promovisanje "Žiga" i njegovog pedesetog broja. On je uz tvrdnju, kako je ovaj list građansko-liberalne koncepcije, zatražio od Republike Hrvatske i Matice hrvatske potporu da bi od njega mogao načiniti tjednik. Lista potpore se potom protezala na izdavanje knjiga, izdavanje jednog mjesečnika, časopisa, te organiziranje tribina i razgovora. Zamjerio je organizatoru što "Bajski razgovori" nisu sadržajni, te što se ne vode kao pravi razgovori - tko što ima da kaže i tko što misli o određenoj temi - već u obliku referata i predavanja.

U "razgovoru" je učestvovao i konzul Republike Hrvatske u Budimpešti gosp. Naco Zelić ističući potrebu da se u program uvede podnošenje izvješća o proteklom periodu između dva razgovora. Govorio je o ogromnom značaju knjiga Ante Sekulića, kao doprinosu hrvatskoj kulturi i povjesti, naglašavajući: "Pravi argumenti su napisana djela", te se ujedno zahvalio autoru na ustrajnom pedesetogodišnjem radu.

Obzirom da će sve rečeno na "Bajskim razgovorima" ući u zbornik koji se od ove godine uvodi kao novina, mr. Bela Tonković je replicirao na tvrdnju Vojislava Sekelja, napominjući da ista nije točna. DSHV je tijekom svom rada i djelovanja podjednako bio zastupljen kako u vanjsko-političkom, tako i unutarnje-političkom planu, a posebice na polju prosvjete, kulture i humanitarnih djelatnosti. Tako je KUD "Bunjevačko kolo" reorganizirano u Hrvatski kulturni centar. Na polju prosvjete oformljena je "Bunjevačka matica", a na polju humanitarnih djelatnosti "Amor vincit". Nadalje, istakao je mr. Bela Tonković, nitko nije na polju prosvjete za mladež uradio više od DSHV-a. Oni što stalno zamjeraju sjede u loži, zaključio je on.

Na kraju "Razgovora" istaknuto je od strane predstavnice Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske, da je Hrvatska već sklopila sporazume oko primjene reciprociteta za manjine sa Italijom, Austrijom, Mađarskom, dok je sporazum sa SRJ u postupku rješavanja. Pošto Hrvatska uskoro treba postati useljeničkom, a ne iseljeničkom državom, ona će nastojati zaštititi sve Hrvate koji su na svojim područjima autohtoni živalj.

Od strane Matice hrvatske naglašeno je da se u glasilu Matice "Vijencu" mogu objaviti književni

prilozi, jer je ono otvoreno za sve stvaraoce, a posebice književni časopis "Kolo". Takođe je napomenuto da Matica hrvatska želi organizirati svoje "razgovore" o bačkim Hrvatima, a bunjevačko prelo upotpuniti kulturnim sadržajem.

Sve u svemu, 7. Bajski razgovori, bez obzira na neka oprečna mišljenja i istupanja u osobno ime, te izlaganju teme koja se nije ticala programa, su ipak udovoljili svojoj svrsi. Čuli su se problemi, zamjerke, želje pa i prijedlozi. Na osnovu izloženog, može se konstatirati da autohtoni Hrvati iz zemalja iz kojih su prisutvovali, nemaju isti tretman u svojoj sredini. Objektivno se u najtežem položaju nalaze Hrvati u SRJ, jer ih država u kojoj žive i čiji su državljani ne priznaje kao etničku skupinu. Nemaju niti jednu jedinu školu, kazalište, glasilo na svom maternjem jeziku, a da je financirano iz državnog proračuna. Obzirom na ovo posljednje, i ovo glasilo ("Glas ravnice") bi, kao i Bunjevačka matica (koja se u ovoj državi za sada nikada ne bi mogla registrirati kao ogranak Matice hrvatske, kao što je propao i jedan takav pokušaj u Somboru), imali podužu listu želja. Međutim, svjesni smo da je naša matična država i do sada pomagala u skladu sa svojim prilikama i mogućnostima te da će to raditi i u buduću. Svjesni smo takođe, da su institucije potrebne i u ovom momentu, jer spremni moramo dočekati razrješenje situacije. Samo nas dobra volja i želja da pomognemo sopstvenom narodu drži u ovom nastojanju.

Evidentno je da se oni koji nam mnogo toga zamjeraju, kreću nekim drugim putem. Vrijeme je da se zapitaju: Quo vadis Domine?

Lidija Molzer

Iz kulturne baštine (2):

MATEJ PREPREK

U mladim godinama bio je Matej pretplaćen na izdanja Matice hrvatske. Bio je jedan od najstarijih njenih članova pa je imao lijepu biblioteku njenih knjiga. U ovu družbu učlanio je i svog unuka Kazimira. Držao je i dnevni list Obzor i bio 19 godina pretplaćen na ilustrirani polumjesečni časopis Prosvjeta. Prije toga je bio pretplaćen na Dom i svijet, a kasnije na Vijenac.

Kada je 1913. umirovljen imao je 57 godina i 33 godine službe. Živio je u Srijemskoj Mitrovici mirnim životom koji je bio malo narušen samo u periodu kad je u obližnjem Lačarku zavladao kolera. Kad mu je sin završio nižu realnu gimnaziju, odlučio je da ga da u učiteljsku školu. Posjetio je zato ovakve škole u Osijeku i Zagrebu, ali s njima nije bio zadovoljan. Savjetovali su mu petrinjsku učiteljsku školu, prvu te vrste kod nas u kojoj vlada stroga disciplina. Ovu je školu odredio svom sinu. Prije odlaska u Petrinju pribivao je izvedbi opere Porin Lisinskoga u Zagrebu koja je na njega duboko djelovala.

Poslije sinovljevog završetka učiteljske škole 1918. preselio se s obitelji iste godine u svoj rodni Petrovaradin gdje je živio do svoje smrti 13. veljače 1940. Ovdje je učinio mnoga dobra djela: povremeno je orguljao, vrlo revno pomagao 20-ih godina pristiglim franjevcima, pisao svoje uspomene i prema svima bio susretljiv i dobar.

Tijekom svog života i službovanja opisao je ondašnjim srijemskim govorom mnoge zanimljive i neobične događaje i doživljaje iz patrijarhalnog života Vojne Krajine. To je napisao u obliku novela i pripovjedaka od kojih neka budu spomenuti San, Jedno

poslijepodne, Kriomčari, Sablast, Kurjaci, Kupinska Ada, Noćobdija, Pop Baba vjenčava, Ljubav. Teka s pripovjetkama i novelama broji 247 strana. Ima još i dvadesetak pjesama. Svoje službovanje opisao je na 77 strana papira uredskog formata

s naslovom Uspomene. Tu su izneseni mnogi detalji, umnogome vrijedni faktografski zapisi i razni značajni događaji. Mada sve to nema književno - umjetničko značenje ono je vrijedno kao kulturno povjesna baština.

Zanimljivo je napomenuti da je cijelo svoje službovanje proveo na području vukovarskog financijskog ravnateljstva koje je obuhvaćalo Srijem. Služio je u Zemunu, Srijemskoj Mitrovici, Hrtkovicima, Vitojevcima, Čereviću, Petrovaradinu, Kupinovu, Rumi, Čalmi, Iloku itd. dok nije napokon umirovljen. To navodim zato što je u to vrijeme bilo pravo čudo da netko 33 godine služi na malom području jedne male financijske direkcije. Naime, tada se rijetko mogao naći službenik ove struke koji nije obišao nekoliko banovina.

Osim nabrojanih djelatnosti bavio se ponešto i skladanjem. sačuvao je svoje napjeve crkvenim pjesmama: Na lica mi padamo, Zdravo Kraljice nebeska, Pokoj vječni, Vjernim mrtvim.

Matej Preprek je bio stabilnog karaktera, vrlo savjestan i točan i krajnje nepodmitljiv. Kod podređenih u službi nije trpio nered, aljkavost i netočnost. Mrzio je pijančenja i kartanje. Inače je bio vrlo društven, znao je lijepo i tečno pripovijedati, ali nije bio previše razgovorljiv. Bio je od onih čija je svaka riječ na svom mjestu.

Šteta je što Matej nije mogao završiti više školovanje, jer je nesumljivo bio nadaren i spisateljski i glazbeno, što ovako nije moglo doći do pravog izražaja. Pišem o njemu s osobitom naklonošću ne samo zaradi toga što smatram vrijednim zabilježiti ma i najskromniji život čovjeka koji je bio uzorom u svojoj službi i obitelji, nego mnogo više zato što je u njemu tijekom cijeloga života umjetnička iskra tinjala pod pepelom, nikada se ne gaseći, ali nikada se ni ne razbuktavajući u jasan plamen. Međutim, izvjesno je da u nekim djelima njegove sposobnosti dosežu veću izražajnu razinu.

Sve sam ovo iznio iz poštovanja prema baštini ovog djelatnog i čestitog starine koju je stvarao u okvirima svojih mogućnosti. Ostavio nam je nešto pozitivno što ne bismo trebali prepustiti zaboravu. Bio bih mnogo zadovoljniji da sam umjesto ovih redaka mogao objaviti barem dio njegove ostavštine koji bi ga nesumnjivo bolje predstavio našoj javnosti. Dao Bog da i u tome uspijem!

Duro Rajković

ANTE JAKŠIĆ (1912 - 1987.)

PJESNIK SVOGA ZAVIČAJA (2)

Premda je u svojim romanima A. Jakšić s iskrenom tugom i boli dao mnoge prijekore svojim Šokcima, ipak je u mladosti napisao pjesmu "Šokica", koja je spjevana u živom ritmu bačkog bećarca i opjevane su sve ljepote jedne šokačke djevojke:

"Oči crne što namame diku,
vito tijelo, duga kosa vrana,
vedro čelo kao vedre nade,
ja sam grana roda šokačkoga.

Pa kad svirac tanke žice dirne,
kad se digne pjesma puna jeze,
ruka sama srodnu ruku traži,
noga sama sitno kolo veze.

Srce dršće ludo da poludi,
pjesma sama na usnama cvate,
ej, kad zađe selom jesen rana,
mome dvoru namamit ću svate.

Pa nek dršću puste žice tanke,
nek se strese kolo sa svih strana,
neka ruka srodnu ruku traži,
ja sam grana roda šokačkoga. (odlomak)
(Šokica, *Subotička Danica*,
kalendar za 1989. 174. str.)

Osim ovog lika vragolaste Šokice, A. Jakšić je stvorio niz likova svojih najbližih. Susrećemo pjesničke slike u kojima je dat lik djeda, bake, oca i majke.

To su veličanstveni likovi, koji su veliki zbog svoje ljudske jednostavnosti i iskrenosti, pjesnički likovi kakvih ima malo u sveukupnoj hrvatskoj književnosti. Oni su nam dragi zbog svoje bliskosti i kao da ih poznajemo u svojoj okolini u svagdanjem životu.

Lik starog djeda pred nama se javlja kao div koji je velik jer je dobar kao komad kruha, a zemlji poklanja ljubav. moleći Boga da mu ne bude uzaludan rad težačkih ruku. Cijeli njegov život bio je tako običan kao što su bile jednostavne želje i nade, a iza svake se riječi krila pritajena ljubav prema svima.

I ako godine mnoge njegova nošahu leđa,
vrh glave prošlo mu dosta raznih briga i muka,
dobrota sjala se stalno iz vedrih njegovih vjeđa,
i život davala svemu tvrda, truda mu ruka.

I dok su proljeća išla iznad polja i sela,
i naša porasla krila za polet dušu što čisti,
njegova kosa je bila stalno duga i bijela,
jedino on je ostao ko zemlja vječito isti. (odlomak)

(Moj djed, *Klasje naših ravni*,
Zagreb, 1943. 1. br. 1. str.)

Ova je pjesma napisana u dugim stihovima koji imaju smiren ritam i melodiju, kao što je bio smiren i blag stari djed, kao što je blaga i mirna bačka ravnica njegova zavičaja.

Kada je pjesnik doživio smrt svoga oca, tek onda je pred njega iskrsla spoznaja o nesreći toga života s malo sreće i bez pravde. Ipak na samrtnom času ocu je kanula suza niz lice, jer ipak mu je bilo žao što mora napustiti ovaj život, premda je odlazio praznih ruku bez ispunjenih želja.

Sve te spoznaje za pjesnika su bile pravi bič kojim ga je život udario, jer je spoznao teške istine:

Koliko puta si znao za pravdu, brigu i ljubav,
Da čašu ispiješ žuči ko jadi tešku i ljutu,
Da najzad uvidiš kako kad sunce stane da slazi,
Nekome bio si uvijek smetnja i trn na putu!

Ti nisi našao uskrs i svjetlo čuvanih nada,
Za boli znao si samo što dušu očajem tuku,
I ko što došo si bijedan u život jednoga dana,
Iz njega si otišo tako praznih žuljavih ruku!

(odlomak)

(Pod bičem saznanja, *Klasje naših ravni*,
Subotica, 1936. 3. br. 138. str.)

Simbol žrtve i ljubavi u našem životu je majka. Zato je tom dragom i plemenitom biću pjesnik A. Jakšić posvetio svoje najljepše pjesme. Njene ruke su mršave i žuljave od rada, ali one nas stalno vode i prate.

Trajni spomenik tim majčinim rukama pjesnik je stvorio kada je napisao ove stihove neprolazne ljepote u svojoj pjesničkoj slikovitosti:

Drage mamine ruke: grane što Bogu se mole,
uzglavlje toplo i meko, izvore životne snage,
pripijam usnice svoje, cjelivam umornost vašu,
mamine ruke drage!

Niko ne pozna bolje ljubav veću ni jaču,
u času kada se spuste u dušu očajne tame,
od ruku mršavih tvojih koje me vječno prate,
koje su vječno uza me. (odlomak)

(Pjesma maminim rukama,

Klasje naših ravni, Subotica, 1938. 5. br. 43. str.)

U hrvatskoj književnosti brojne pjesme su posvećene majci da prikažu njenu bezgraničnu i požrtvovanu ljubav.

Bela Gabrić

- nastaviti će se -

RASKIDANE NITI GOLUBINAČKOG ZAJEDNIŠTVA

"U Golubincima "bratstvo i jedinstvo" nije bila tek prilično istrošena fraza u službi jedne utopije već realna karakteristika suživota Srba i Hrvata", ne tako davno (1990-tih), izjavio je Jugoslav Kostić, u ovom selu i nastavio da: "upravo tu treba dovesti Tuđmana i Mološevića da vide kako Srbi i Hrvati mogu zajedno i kako se razlike ovdje tretiraju kao bogatstvo a činjenica da se slave dva Uskrsa i dva Božića kao čista sreća".

Činilo se da ništa, čak ni rat, ne može uzdrmati rješenost ljudi da uprkos svemu pokažu smagu dobre volje, razuma i tolerancije.

(Golubinački Srbi su bili odlučni u želji da sačuvaju stara prijateljstva, da nikoga ne uznemiravaju od svojih sumještana Hrvata, pa čak ni roditelje i rodbinu Tomislava Marčika, druge osobe hrvatske televizije).

Međutim, višestoljetni suživot golubinačkih Hrvata i Srba, uzdrman je više no idaka u povijesti toga mjesta. S proljećem 1992. godine uzdrmao ga je osvajački pohod dijela "ugroženog golorukog Srblja" iz Hrvatske. Ne poštujući nikakve zakone ni norme ljudskog ponašanja oni su počeli terorizirati golubinačke Hrvate. Teror i prijetnje su se uglavnom sastojali u nasilnom istjerivanju Hrvata iz njihovih kuća, ubacivanju bombi i eksplozivnih naprava u njihove kuće, i dvorišta, premlaćivanju u gostionicama i kafićima... Najprije su to bili pojedinačni slučajevi a pošto službena srbijanska vlast nije reagirala postali su sve učestaliji i bezobzirniji. Mir u selu narušili su i ratni profiteri, mjesni i izvan mjesni, koji su zavodom Hrvata i Srba i nasilnim useljavanjem u kuće nezaštićenih Hrvata ostvarivali profit. I dok je mjesna vlast izdavala saopćenja u stilu: "držimo situaciju u svojim rukama", iz sela je nestajalo sve više Hrvata. Poremetile su se stare dorbosusjedske, rodbinske i prijateljske veze među ljudima, u druženje se uvukla sumnjičavost i nepovjerenje.

"...Ne želim da idem ali bojim se da će me otjerati oni što šute. Ne plašim se ja Šešelja, plašim se

poslanika koji na Šešeljeve izjave ne govore ništa. Ja sam za ekstremne Hrvate izdajnik jer ne pomišljam da se selim a za ekstremne Srbe sam samo ustaša. Rat nisam htio ni ja a ni onaj nesretnik što bježi iz Osijeka. Rat će proći, vozovi će ponovo krenuti za Zagreb i iz Zagreba, a mi, i Srbi i Hrvati, koji ne mrze nikoga patit ćemo od stida" reče jedan golubinački Hrvat.

Mnogi Hrvati teška srca odlaze i raskidaju sa dosadašnjim načinom života svjesni da će u Hrvatskoj, iako u svojoj matičnoj državi, ipak biti samo došljaci, bar za izvjesno vrijeme. Na koncu sve se može podnijeti pa i s vremenom dosta toga i preboljeti i zaboraviti ali grobovi predaka ostaju i to je ono što većinu njih najviše boli.

Dodatno uznemirenje, tjeskoba i strah, nadvili su se poput Damoklovog mača nad golubinačke Hrvate nakon ubistva Marije Purić, djevojke od 28 godina, kćerke dobrostojećeg zemljoradnika Stipe Purić i Kate r. Peršić, a u roditeljskoj kući u Đurdevskoj ulici br. 7, veljače 1994. godine, dok je u ranim večernjim satima pratila televizijski program. Još se nije bilo zaboravilo ni samoubistvo vješanjem, Ivice Budića, r. 1960., golubinačkog Hrvata, koji se na taj fatalni korak odlučio nakon oduzimanja pasoša od strane staropazovačke policije i psihičke i fizičke torture u istoj policijskoj stanici i straha od ponovnih poziva i odlazaka na "informativne razgovore". I oni najuporniji i najodlučniji u želji da ostanu na svojim pradjedovskim ognjištima shvatili su taj posljednji svirepi zločin kao upozorenje da "već jednom treba da se odluče na seobu".

Na pitanje novinara, predsjedniku mjesnog golubinačkog odbora seoske Radikalne stranke, Radislavu Lepšanoviću, da li se stanje u selu popravilo ili pogoršalo od formiranja odbora ove stranke, isti je odgovorio: "Stanje se drastično popravilo jer je Hrvata sve manje, sve više se iseljavaju. Naši politički stavovi su jasni: treba da se ise le svi Hrvati. Naravno, ne oni koji su s nama bili

na frontu i borili se za slobodu Srba, oni treba da ostanu u Golubincima, jer to su Srbi katoličke veroispovesti..."

Vlasnica jedne kavane u Golubincima, Hrvatica, kćerke su joj udane za Srbe, sasvim smireno govori: "Bili su kod mene prije dva dana, dva čovjeka iz Podravske Slatine i tri milicionara, neuniformisana, ali ih poznajem, i pitali su me, da li ću svoju kuću mijenjati sa jednim ili drugim od prisutnih? Rekla sam da mi to ne odgovara, da su mi tu djeca i da ne bih da se selim, a oni su odgovorili: "Zar misliš da se ti ovde pitaš? Nema hoćeš - nećeš, moraš!". Vidila sam da nema šale i sada sam sigurna da ću otići. Evo, i ovi ljudi iz Osijeka su došli, nikome tamo ništa našao nisu uradili. Imali su prijatelje Hrvate, sada su samo izbjeglice. Zaboravit će svoje stare domove, mi ćemo zaboraviti svoje. Ne znam zašto, ali tako je".

U posljednjih pet godina, od 1991.-1996. godine, pod prijetnjama, nasilništvom i pritiscima, iselilo se iz Golubinaca 854 osobe u 219 hrvatskih obitelji, a njihovim odlaskom golubinačka župa svetog Jurja, mučenika, smanjila se za skoro isto toliko hrvatskih kuća (219) iz svih golubinačkih šorova i ulica. Golubinci su skoro prepolovljeni sa hrvatskim življem za vrijeme najnovijeg rata kojega je Srbija povelala protiv Hrvatske. Egzodus Hrvata iz Srijema se nezaustavljivo nastavlja. Golubinci su samo jedna od tužnih priča koje svjedoče o križnom putu svijemskih Hrvata.

Iz golubinačke filijale, Stare Pazove, pod istim okolnostima i za isto vrijeme iselilo se je 104 lica, ili 28 obitelji.

Sadašnji golubinački župnik, preč. Jozo Duspara, rođen u bosanskoposavskoj župi Žeravac, koja je doživjela još težu tragediju i stradanje od Golubinaca, strpljivo i hrabro nosi križ teško ranjene župe, koju vodi od 1988. godine.

Marko Kljajić

VOX POPULI

IZ MOG UGLA

Poznata nam je narodna izreka: dok se drugi svađaju, treći se koristi. Ovom izrekom bih otpočeo svoje viđenje naše trenutne situacije.

Svima je poznato da je Subotica najjača opoziciona opština u Srbiji, pa i u SRJ. Ovu činjenicu SPS ima u vidu. Svaki i najmanji razdor u ovoj sredini vladajućoj stranci i te kako odgovara, stoga se i sama angažuje oko "usitnjavanja" svih stranaka. Tako se zna da je mađarski entitet u politici podeljen na tri dela. Treba da na vreme shvate ozbiljnost situacije i približavanje izbora i izmiriti se, kako bi se mogli suprostaviti težnjama SPS da prigrabi celovitu vlast. Ako se to desi, za svaku akciju će biti kasno.

Što se tiče naše stranke, stranke DSHV, u potpunosti se slažem sa izjavom predsednika mr Bele Tonkovića da su, ama baš svi, zahtevi DSHV-a ozbiljni i realni, te da svi mi čvrsto trebamo iza tih zahteva stajati. Ne smemo dozvoliti da se DSHV, kao jedina legitimna institucija koja u ovoj državi zastupa interese Hrvata, rastače i gubi. Sada je momenat da se svi simpatizeri, članovi, prijatelji stranke DSHV, udruže u jednog jakog pregovarača, a radi ostvarenja legitimnih zahteva hrvatskog naroda. Iz političke prakse se zna da se snaga gubi podelama i pojedinačnim, usitnjenim nastupima, pogotovu ako su uz to u međusobno suprotstavljeni.

Smatram da smo svi mi, koji učestvujemo u radu stranke, jedno biće. Istina, pojedinačno predstavljamo osobe, ali radi uspeha u našem zalaganju treba da

se podredimo stranci DSHV, a ne obratno. Niko nema pravo da uzurpira stranku gledajući svoje lične interese, jer DSHV danas piše istoriju hrvatskog naroda, a mi smo njeni svedoci. U tome smo svi odgovorni i treba da preispitamo svoje ponašanje i stavove, kako bi smo spremni dočekali predstojeće izbore u suprotnom nas očekuje gore navedena izreka.

Ovog puta bih se osvrnuo na jedan ozbiljan problem, a to je distribucija "Glasa ravnice". Poznato je da je "Glas ravnice" glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i da je kao takvo registrovano kod države kao i ostala javna glasila. Prema ovome, ono ima iste obaveze kao i prava koja imaju i ostala sredstva javnog informisanja. Jedno od tih prava je i pravo na ravnopravnu distribuciju. Međutim, "Glas ravnice" nema na mnogim kioscima, a tamo gdje ga ima često nije izložen na vidno mesto. Neke novine se danas prodaju i po prodavnicama prehrambene robe, dok za ovo glasilo u našem opozicionom gradu ima vrlo malo prodajnih mesta. To pitanje po mom mišljenju treba rešiti, jer je ovo svojevrsna diskriminacija i necivilizovani postupak koji zadire u slobdu štampe. Mišljenja sam da svi zajedno trebamo pomoći našem listu, kroz njega reći i napisati istinu, svidela se ona nekome ili ne. Isto tako trebamo biti aktivni na sastancima četvrtkom u Domu stranke. Ovo je isto dobra prilika da se članovi informišu i kazu svoje mišljenje i predloge. Možda nam se tom prilikom i sukobe mišljenja, ali je i to ljudski, kao što je ljudski i izmiriti se.

Svima srdačan pozdrav.

Miloš Vasiljević

IZ MOJE BILJEŽNICE...

Sjedim u spravi koja
razdvaja i spaja ljude.
Kadkad pričinjava bol,
a kadkad i sreću.
Ćutim ujednačen ritam
i spoznajem tlo što izmiče
ispod mene.

Dok se klackam tračnicama tuge
ja ne znam za puteve druge.
U iščekivanju se prepuštam
očaju i tmuni,
a zrak beskrajno po vagonu mili.

* * *

Godina devedeset i peta.
Mjesec se nebeski svodom šeta.
Znoj na licu, vene napete,
Samo da se pravih riječi sjete.
Ona, poput vile čista, stoji,
a on se njenom ljepotom poji.
Na žalost, nesretnik znao nije,
Da se iza svega vječna tuga krije.

* * *

Preokupirani budućnošću,
slijepo plutamo približavajući
se ušću.

* * *

Probudite se!
Postanite svjesni svojih
mogućnosti!
Svatko je umjetnik svoga života,
a vi budite i više od toga!

C. Molzer

Glas ravnice

ZA MLADEŽ

TRADICIONALNI SUSRET „VETERANA”

U organizaciji sportskog automoto udruženja "Kantor Andras" iz Kiskunhalasa u Mađarskoj, od 14-16. lipnja ove godine, treći put je održan međunarodni tradicionalni susret i takmičenje ljubitelja i vozača starih automobila i motocikla.

Cilj organizatora je bio da i grad Kiskunhalas organizacijom ovakvih popularnih skupova promiče svoju europsku orijentaciju, te da

orijentirati u prostoru. U ovaj dio takmičenja spadala je i provjera znanja iz poznavanja propisa u prometu te poznavanja povjesnih događaja iz prošlosti Mađarske. Prilikom vožnje posjetili smo i selo kraj Kiskunhalasa - Hajos, koji je poznat po proizvodnji vina. U Hajosu ima izgrađeno više od tisuću vinskih podruma, u kojima po staroj tradiciji njegovi žitelji, većinom

Takmičenje je završeno zajedničkom večerom i druženjem, podjelom nagrada učesnicima koji su postigli najviše poena u terenskoj vožnji te vožnji spretnosti. Uz druženje koje je bilo praćeno plesom, šalom i dobrim mađarskim - hajoškim vinom, sklapana su nova prijateljstva i izmjenjivana iskustva stečena u vožnji i pri restauracijama vozila. Ovakvo druženje je razumljiva pojava pri susretima "veterana" jer vožnja starih automobila i motocikla je više od običnog provoda. Ona izražava način i svojevrsnu filozofiju življenja, koju shvataju samo oni koji se ovim "hobijem" bave od srca. Stoga su i rastanci na kraju svakog susreta teški, ali sa nadom da će se naredne godine opet na istom mestu susresti prijatelji iz Mađarske, Francuske i Njemačke, poglavito iz Thuringena.

Na ovom skupu su većinom dominirala vozila njemačke proizvodnje, ali je bilo i veoma vrijednih vozila američke, mađarske, italijanske i engleske proizvodnje.

Organizatori i donatori ovog sastanka su bili obrtnici grada Kiskunhalasa, benzinska crpka "Total", te uprave grada Kiskunhalas, Kunfeherto, Janoshalma i Kecel, sa svojim gradonačelnicima. Bezbjednost u prometu, kako vozača tako i građana, bila je povjerena službi za bezbjednost prometa Kiskunhalas.

Organizacija susreta od strane pokrovitelja i domaćina je bila veoma dobra i na europskoj razini, te u duhu njegovanja europske kulture i tradicije, što su i sami učesnici primjetili, ističući da je ovogodišnji susret "veterana" bio vrlo uspješan.

Sándor Molzer

upozna učesnike sa znamenitostima grada i svoje okoline. Na skupu su mogla učestvovati vozila koja su proizvedena do 1966. godine, a posjeduju dokaz o tehničkoj ispravnosti.

Takmičenje „veterana" se sastojalo od dva dijela: terenske vožnje (snalaženje na putu i prirodipravac po itineru) i vožnje spretnosti i slaloma.

Na početku takmičenja vozačima je podijeljena karta sa označenim punktovima i ciljem, a koji su vožnjom u prirodi morali pronaći. Za ovaj dio takmičenja potrebno je bilo znati se snalaziti i

podunavski Njemci, njeguju vino po starim receptima svojih predaka.

Pojedinci iz Subotice su na ovoj manifestaciji učestvovali sa motociklima marke BMW iz 1954. godine, Horex Reginom, Panonijom, Gilerom, te automobilima Opel-Olimpiom i Zastavom starog tipa.

Svi su automobili i motori bez kvarova izdržali vožnju prevalivši za tri dana više stotina kilometara, a na veliko zadovoljstvo i ponos svojih vlasnika. Jer, sve ove automobile i motocikle su njihovi vlasnici vlastoručno restaurirali i pripremali za ovu priliku.

GLAS RAVNICE - Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini - urednik: Lidija Molzer, Uređivački savjet: Lazar Merković, Milivoj Prčić, Marko Kljajić, Stipan Bošnjak, Stipan Knezi, Ivo Kujundžić, Izdaje: DSHV, 24000 Subotica, I. Milutinovića 31., tel & fax: 51-348; ž. r.: 46600-603-4-3338 SPP Subotica, HRID Subotica, List je registriran kod Ministarstva za informacije Republike Srbije pod brojem 2087. Glas Ravnice izlazi mjesečno. Tisak studio „Bravo", Braće Majera 43/a, 24000 Subotica

Kako Albu ogravaljit

Televizor! Što je to jedna velika napast, da čovik ne poviruje. Ta najsmišnije je to, što oni koji najmanje razumidu najviše zjale u pendžer koji otvara svit. Ta nije joj očin! Iza tog pendžera ima šareno caklo, pa se vidi i mož vidit samo ono šta ti šareni caklari oće pokasti. Tako i moj komšo Albe. Vidiyo nikog crnca na televizoru i ko brez duše dotrčo.

- Faljnis, pali teve!

- Amen Albe . Pa jesil slip. Vidiš da sam ga užego još od početka fodbola.

- Vidim, al nije to to!

- A šta je pa to to? Vidiš da naši vošte i Turčine i sve štrepm da njim koji Turac ne zavuče gol.

- Mani Turce, već idi na prvi program.

Tamo ti je jedan lipo naboksani i dobro učetlaisani gospodin. Kažu niki Ko Džabe iz Nindžabe.

- Tebe nikako ogravaljit, što bi ovi kazli - opasuljit! Nije to ni džabe, što bi jopet kazli, ban badavad, a to je Mugabe iz Zibabvea. Kadgod se to drukčije zvalo, al tebi je ravno. Ni tako ne bi ubardo.

- Kako ne razumiš? - bisno će Albe - sad su svi naboksani iza nas!

- Albe moj! Stvarno digdi pomisli da si mislio da odeš pokojnom Raškoviću.

- Misliš na onog picijatra?

- O Bože! Nije picijator, neg psihijatar!

- Pa to sam ti i kazo, al ti uvik izvrneš jel privrneš ono što velim!

- Drugo! Svi ti naboksani pa i ovi okolo bili su iza nas, dok nismo počeli pivat "ne može nam niko ništa" i "Genšeru šta ćeš za večeru" - pa "Tuđmane, dođi u

Vukovar", pa da ti ne nabrajam. Uši su mi probile te pisme. No sad, Njofru su zvali al nisu mislili da će doć. A siroti Genšer, valjda ima toliku platu da mož sebi kupit "warme wurst" i potom "gemišt"! Neg počo sam ti o tom, ko je iza nas? Pa iza nas su jedino penzioneri koji burlaju po kontejnerima. Svi drugi su daleko isprid nas, pa i Šiftari, a ovi Kosovski da i ne spominjem!

- Hej! Stani! Sad si zabrazdijo! Od kad Srbijanci vode Srbiju, nama je krenilo.

- E, moj neogravljeni Albe! Prvo: šta nam je krenilo? Doduše, jeste, al zgrede. Drugo, ko je Srbijanac u vladi? Crnogorci nas to jeste nji, al i nas vode, tamo di nas vode. Kako da te već jedared ogravaljim, jel ako više voliš, opasuljim. Hajd, naposlitku, tebe još i razumim! Ti ne vidiš dalje od kravljeg repa i televizora. Al kako ogravaljit one druge? Jel ti znaš da mi tribamo dobit Hrvacke novine, radio i škole?

- Opac! To neće moć! Nisil slušo radijo?

- Opac! Moraće! Cankcije će ondak ostat, još zdravo dugo. No nije to falinga, već štogod drugo! Baš taki ko ti i tebi nalik su velika falinga. Pa ovco matora, niko tebe neće tirat da divaniš nako kako nisi učio, al pušti dicu da uče jezik svoji pradidova. Tebe su , a i mene od mali noga kalamili da budem komunista i dojili ćirilicom. Niko od tebe ne traži da ti priko noći budeš Zagorac. Sićaš se kad smo išli u škulu? Nismo kazli sir, neg, ser, a za triblanje smo kazli treblat! Ta valjda znaš, da mene nisu zvali Stipan već Stepan! Bidno je to, Albe moj! Svoj jezik ne znaš, tudi te siluju! - A bunjevački, valjdar bunjevački znam.

- Koje ti dite divani bunjevački? Di su ti knjige, škole, novine pa i radijo i televizor na bunjevačkom?

- A Marača na NS plusu?

- "Sve će to narod pozlatiti!" pa jel ti nevidiš da je to sitna pliva u oči, al tebi bi bilo bolje u gaće!

To ti je ko nika zvir, King Kong, na priliku. Jeto, niko ne mož kast "Bunjevaca nema". Ta nisam ti već koji put kazo. dok je Bunjevaca, koji ne znadu odkaleg su, biće i volova.

Pa i sam Marača! prvo se ulizivo jednima a posli je prominio mišljenje. Misli valjda da je od manje radikalne loze. No doduše ni ovi drugi baš nisu pametniji. Ne mislim samo na stranke nego i na sledbenike.

- Dobro, razumim. Al ajde mi kaži ondak, ko sam ja i kako da divanim?

- Vidi lipi moj. Ti si magarac koji je od rođenja silovan ćirilicom. Divani nako kako si naučijo, al bar dicu pušti da divane, nako kako bi tribali svi da divanimo.

Ako ste mislili da sam Albu uspijo ogravaljit varate se. Čim je spazijo Kocu, njegovu ženu, drekne na nju: "idi u varoš i kupi leba"!

Al, šta ćete, taki smo mi na žalost!

Bać Stipan

